

**65 godina**  
*Hrvatskoga  
etnološkog  
društva*

**Godišnji skup  
Hrvatskoga etnološkog  
društva**

Pazin, 22. – 24. svibnja 2024.

**Naše  
zajedničke  
budućnosti:**  
pogled iz  
perspektive  
etnologije  
i kulturne  
antropologije

**Godišnji skup  
Hrvatskoga etnološkog društva**

**Naše zajedničke  
budućnosti:**  
pogled iz perspektive  
etnologije i kulturne  
antropologije

Pazin, 22. - 24. svibnja 2024.

## UVOD

# Naše zajedničke budućnosti: pogled iz perspektive etnologije i kulturne antropologije

Zamišljanje i/ili oblikovanje budućnosti relevantna je tema za etnologe i kulturne antropologe različitih interesa i područja djelovanja s heterogenih teorijskih i metodoloških te praktičnih polazišta. Tom se transdisciplinarnom problematikom bave stručnjaci i istraživači raznorodnih disciplina čiji je fokus izravno usmjeren na procese zamišljanja budućnosti, na upravljanje i planiranje, te ostvarivanje brojnih razina održivosti i (zeleno) tranzicije. Međutim, budućnosti su (ne)posredno tema i onima koji istražuju migracije, multikulturalnost, multikulturalne politike, prakse interkulturalnog dijaloga i politike identiteta, ali i pojedincima i ustanovama koji se brinu o očuvanju i prezentiranju materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Ta tema jednako je važna i svim zajednicama i donositeljima odluka i javnih politika.

Etnologija i kulturna antropologija sve aktivnije nastoji koristiti se stečenim znanjima i vještinama za dobrobit zajednica, a same zajednice sve se vještije koriste različitim resursima (i znanstvenim i stručnim) koji su im na raspolaganju za ostvarivanje (bolje) budućnosti, uključivo i onima koje im mogu ponuditi etnologija i kulturna antropologija. Stoga je ovaj skup prilika da stručnjaci iz različitih područja djelovanja etnologije i kulturne antropologije rasprave na koje je načine naša struka usmjerena na budućnost(i), ako je uopće, te u kojoj mjeri etnolozi i kulturni antropolozi mogu doprinijeti raspravama o budućnosti te omogućiti i osnažiti ostvarivanje (široko shvaćenih) zajedničkih budućnosti.

Svakoj od navedenih podtema fokus može biti i na sagledavanju specifičnih znanja i vještina koje etnologija i kulturna antropologija generira u procesu kontinuirane izgradnje discipline kao na vrstu važnog resursa za budućnost(i).

Ovim skupom ujedno obilježavamo 65. godišnjicu Hrvatskoga etnološkog društva i odajemo hommage Brundtlandinu izvještaju (Our Common Future, 1987.) uz istovremeno dijeljenje i raspravljanje zamišljanja budućnosti iz perspektiva različitih segmenata naše struke.

Programski odbor

## TEME SKUPA

### Zamišljanje budućnosti u prošlosti i sadašnjosti

- dispartne i konfliktne ideje i zamišljanje budućnosti
- povijest(i) ideje i zamišljanja budućnosti
- antropologija budućnosti i tehnološki napredak
- etički i metodološki izazovi i pristupi u istraživanju budućnosti
- značenja i prakse zajedništva i zajedničkog u „gradnji“ budućnosti

### Budućnost primijenjene etnologije i antropologije

- sudjelovanje pojedinaca i zajednica u donošenju odluka o budućnosti(ma)
- participativno upravljanje u kulturi i očuvanju kulturne baštine
- arhivi, knjižnice i muzeji
- budućnosti i izazovi kulturnih industrija i baštinskog sektora
- uloga etnologije i kulturne antropologije u rješavanju društvenih izazova (starenje, migracije, javnozdravstveni problemi, perspektiva rodne ravnopravnosti...)
- politike integracije

### Practiciranje održivosti iz perspektive etnologije i kulturne antropologije

- održivost i gospodarstvo
- održivost i politike razvoja zajednica
- dimenzija održivosti u kulturi (muzeji, baština, nematerijalna kultura...)
- održivost, ekologija i upravljanje okolišem
- budućnost ekološke razine održivosti
- sociokulturne dimenzije održivosti

---

Tijekom održavanja godišnjeg skupa HED-a, u prostorijama Etnografskog muzeja Istre / Museo Etnografico dell'Istria bit će postavljena izložba "Pogled u budućnost: grad 2030", autorica dr. sc. Valentine Gulin Zrnić, Ivane Budimir, Klare Dolenc, Nike Hrvatić, Šime Jelić i Sare Pekić.

Izložba je nastala kroz studentsko istraživanje na temu Vizije Zagreba 2030., a tematizira razvoj grada, javne prostore, održivost, građansku participaciju i Zagreb kao sveučilišni grad.

Više informacija o izložbi:

<https://www.citymaking.eu/rezultati/izlozba-pogled-u-buducnost-grad-2030/>

## Programski odbor

**Klementina Batina** (Odsjek za etnologiju Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti)

**Sandi Blagonić** (Zavod za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci, Područna jedinica Pula)

**Andrea Matošević** (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli)

**Duga Mavrinac** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Marija Mesarić** (Muzej grada Koprivnice)

**Ivona Orlić** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Olga Orlić** (Institut za etnologiju i folkloristiku)

**Tihana Rubić** (Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

## Lokalni organizacijski odbor

**Mirjana Margetić** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Nikolina Rusac** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Noel Šuran** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Dunja Ivičić** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

**Dragan Dimovski** (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)

## Organizator

Hrvatsko etnološko društvo

## Suorganizatori

Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria

Upravni odjel za kulturu i zavičajnost Istarske županije /

Assessorato alla cultura e territorialità della Regione Istriana

## POPIS SUDIONIKA

### Zvezdana Antoš

Etnografski muzej, Zagreb  
zantos@emz.hr

### Tomislav Barhanović

Muzej Sinjske alke  
tomislav.barhanovic@gmail.com

### Klementina Batina

Odsjek za etnologiju ZPDZ HAZU  
klementina@hazu.hr

### Marijana Belaj

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
mbelaj@ffzg.unizg.hr

### Ozren Biti

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ozren@ief.hr

### Marina Blagaić Bergman

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
marina@ief.hr

### Nataša Bokan

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
nbokan@agr.hr

### Ivana Budimir

Nezavistan istraživač  
ivana.budimir696@gmail.com

### Mario Buletić

Etnografski muzej Istre - Museo etnografico dell'Istria  
mario@emi.hr

### Mia Čujkević-Plečko

Etnografski muzej, Zagreb  
mcplecko@emz.hr

### Joško Čaleta

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
josko@ief.hr

### Katarina Dimšić

Muzej Slavonije, Osijek  
katarina.dimsic@mso.hr

### Dora Dunatov

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ddunatov@ief.hr

### Sunčana Franić

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
suncana@irmo.hr

### Kristina Tamara Franić Koulen

Arsa Nova  
arsa.nova1@gmail.com

### Dragana Glivetić

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
dragana.glivetic@gmail.com

### Valentina Gulin Zrnić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
gulin@ief.hr

### Tomislav Habulin

doktorand Poslijediplomskog doktorskog studija Humanističke znanosti Sveučilišta u Zadru  
thabulin1@gmail.com

### Mirela Hrovatin

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske  
mirela.hrovatin@min-kulture.hr

### Dunja Ivičić

Centar za nematerijalnu kulturu Istre / Centro per la cultura immateriale dell'Istria  
dunja@emi.hr

### Zvezdana Jembrih

Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu  
zjembrih@yahoo.com

### Morana Jarec

Institut za antropologiju, Zagreb  
morana.jarec@inantro.hr

### Daniela Angelina Jelinčić

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
daniela@irmo.hr

### Jasmina Jurković Petras

Gradski muzej Virovitica  
jasmina.kustosgmt@gmail.com

### Ivana Katarinčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ivana@ief.hr

### Petra Kelemen

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
kelemen@ffzg.unizg.hr

### Kristina Krakić

Studentica, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
kristinakratic2@gmail.com

### Tanja Kocković Zaborski

Etnografski muzej, Zagreb  
tkzaborski@emz.hr

### Boris Koroman

Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma  
bkoroman@unipu.hr  
boris.koroman@unipu.hr

### Janja Kovač

Muzej Međimurja Čakovec  
janja.kovac@mmc.hr

### Tihana Kovačiček

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
tkovacicek@agr.hr

### Matija Krizmanić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar / Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
matija.krizmanic@pilar.hr  
mkrizman@ffzg.hr

### Vlatka Lemić

Središnji ured za arhivsku građu Sveučilišta u Zagrebu  
vlatka.lemic@unizg.hr

### Ela Lipanović

Nezavisna istraživačica  
elalipanovic@gmail.com

### Sanja Lončar

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
sloncar@ffzg.unizg.hr

### George Manoudakis

Nezavistan istraživač  
george.manoudakis@gmail.com

### Suzana Marjanić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
suzana@ief.hr

### Duga Mavrinac

Etnografski muzej Istre - Museo etnografico dell'Istria  
duga@emi.hr

### Irena Miholić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
irena@ief.hr; irenamiholic@gmail.com

### Iva Niemčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
iva@ief.hr

### Lidija Nikočević

Nezavisna istraživačica  
lnikocevic@gmail.com

**Orlanda Obad**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
orlanda@ief.hr

**Olga Orlić**

Institut za etnologiju i folkloristiku,  
Zagreb  
olga@ief.hr

**Ana Perinić Lewis**

Institut za istraživanje migracija, Zagreb  
ana.perinic.lewis@imin.hr

**Lana Peternel**

Institut za društvena istraživanja Zagreb  
lanapeternel@idi.hr

**Željka Petrović Osmak**

Etnografski muzej, Zagreb  
zpetrovic@emz.hr

**Saša Poljak Istenič**

Institut za slovensku etnologiju ZRC SAZU  
sasa.poljak@zrc-sazu.si

**Sanja Potkonjak**

Odsjek za etnologiju i kulturnu  
antropologiju, Filozofski fakultet  
Sveučilišta u Zagrebu  
spotkonjak@ffzg.hr

**Ivan Rončević**

Institut za slavistiku Sveučilišta u Beču  
ivan.roncevic@univie.ac.at

**Tihana Rubić**

Odsjek za etnologiju i kulturnu  
antropologiju, Filozofski fakultet  
Sveučilišta u Zagrebu  
trubic@ffzg.unizg.hr

**Sani Sardelić**

Gradski muzej Korčula  
sani.curator.27@gmail.com

**Matea Senkić**

School of Social and Political Science,  
University of Edinburgh  
matea.senkic@ed.ac.uk

**Tea Škokić**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
tea@ief.hr

**Koraljka Šlogar Kuzman**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
koraljka@ief.hr

**Marta Šveb Dragija**

Institut za razvoj i međunarodne odnose,  
Zagreb  
msveb@irmo.hr

**Noel Šuran**

Centar za nematerijalnu kulturu Istre /  
Centro per la cultura immateriale  
dell'Istria  
noel@emi.hr

**Sanja Tišma**

Institut za razvoj i međunarodne odnose,  
Zagreb  
sanja.tisma@irmo.hr

**Aleksandra Uzelac**

Institut za razvoj i međunarodne odnose,  
Zagreb  
auzelac@irmo.hr

**Anđelko Vlašić**

Odsjek za povijest, Filozofski Fakultet  
Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u  
Osijeku  
avlastic@ffos.hr

**Ana Žuvela**

Institut za razvoj i međunarodne odnose,  
Zagreb  
azuvela@irmo.hr

**PROGRAM:**

**Lokacija:** Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria

**Srijeda, 22. svibnja 2024.****10:00 - 10:30**

Okupljanje i registracija sudionika

**10:30 - 11:00**

Pozdravni govori

**11:00 - 12:00****Plenarno izlaganje 1**

dr. sc. Lidija Nikočević

**Između baštinfikacije i izazova suvremenih kulturnih  
realnosti: etnografski muzeji i postavi u Hrvatskoj****12:00 - 12:15**

Stanka za kavu

**12:15 - 13:30****PANEL: Kulturna baština u praksi: održivost, sudioničko  
upravljanje, vrednovanje intervencija u području kulturne  
baštine i psihološka dobrobit**

Moderatorica panela:

dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić,

Institut za razvoj i međunarodne odnose

**Kompleksnost održivosti kulturne baštine**

dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić

Dragana Glivetić

dr. sc. Sanja Tišma

**Novi pristupi i modeli u upravljanju kulturnom baštinom**

dr. sc. Ana Žuvela

dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić

dr. sc. Sanja Tišma

Matea Senkić

**Novi modeli cjelovitog vrednovanja baštinskih projekata:  
korak prema održivosti**

dr. sc. Aleksandra Uzelac

mr. sc. Sunčana Franić

dr. sc. Sanja Tišma

**Muzeji budućnosti: transformativna kulturno-turistička iskustva**

Marta Šveb Dragija  
dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić

13:30 - 15:00 RUČAK

**15:00 - 16:30 SESIJA 1**

Moderatorica: dr. sc. Ivona Orlić

**Suradnja ustanova i disciplina kao put za budućnost: primjer radionice „Intimni prostori svakodnevice“**

dr. sc. Zvezdana Antoš  
izv. prof. dr. sc. Petra Kelemen  
izv. prof. dr. sc. Sanja Lončar

**Likovna intervencija u dvorištu nove čuvaonice Etnografskog muzeja u Zagrebu u ulici Andrije Kačića Miošića 9**

Mia Čujkević-Plečko

**Kolaborativnim praksama prema društveno angažiranom muzeju: budućnost ili utopija?**

Mario Buletić  
dr. sc. Duga Mavrinac

**Inovacije u muzejskom sektoru: perspektiva privatnih muzeja u budućnosti**

Tomislav Barhanović

**Etnolog muzealac u zajednici - primjeri Gradskog muzeja Virovitica**

Jasmina Jurković Petras

16:30 - 16:45 Stanka za kavu

**16:45 - 17:45 SESIJA 2**

Moderatorica: izv. prof. dr. sc. Tihana Rubić

**Tko gleda, a tko čita? Modeli prezentacije rezultata istraživačkog rada**

Janja Kovač  
doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

**Centar za nematerijalnu kulturu Istre: refleksije o dosadašnjoj praksi i izazovima budućnosti**

Dunja Ivičić  
dr. sc. Noel Šuran

**Izvan muzeja: stvaranje budućnosti na terenu**

Katarina Dimšić

18:00 - 18:45

Razgledavanje Etnografskog muzeja Istre / Museo Etnografico dell'Istria

18:45 - 19:30

**Predstavljanje Kataloga stalnog postava / Catalogo della mostra permanente (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)**

mr. sc. Željka Petrović Osmak i Mario Buletić

**Četvrtak, 23. svibnja 2024.**

9:00 - 10:00

**Plenarno izlaganje 2**

dr. sc. Valentina Gulin Zrnić

**Stvaranje budućnosti: urbane vizije, prakse i etike**

10:00 - 10:15

Stanka za kavu

10:15 - 11:30

**PANEL: Infrapolitike i življene budućnosti**

Moderatorica panela:

dr. sc. Orlanda Obad, Institut za etnologiju i folkloristiku

**O ktulucenu/Chthuluceneu i aktivizam Prijatelja životinja**

dr. sc. Suzana Marjanić

**Solidarna ekonomija i životni stilovi budućnosti**

dr. sc. Orlanda Obad

***Zaključio sam da je najbolji protest kada bih otišao na selo i uzgajao svoju hranu. Ovo prosvjedovanje po ulicama, to nema nikakvog smisla! Osobne transformacije i stvaranje pogleda u budućnost***

dr. sc. Olga Orlić

**Prostori afrofuturizma: kako crna budućnost osporava eurocentričnu sadašnjost**

George Manoudakis

11:30 - 11:45 Stanka za kavu

11:45 - 13:15 **SESIJA 3**  
Moderatorica: dr. sc. Olga Orlić

**Budućnost na čekanju: percepcije budućnosti u izoliranim zajednicama i udaljenim područjima**

dr. sc. Ana Perinić Lewis  
dr. sc. Lana Peternel

**Održive budućnosti: analiza održivosti zajednice na području Banije**

Kristina Krakić

**Osnaživanje žena za održivost ruralnih područja: primjer projekta GRASS Ceiling**

doc. dr. sc. Tihana Kovačiček  
izv. prof. dr. sc. Nataša Bokan

**Budućnost malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Sloveniji: izazovi i mogućnosti u kontekstu globalnih nesigurnosti**

dr. sc. Morana Jarec

**Zadovoljan radnik – produktivan radnik: kulturnoantropološko istraživanje zadovoljstva radnim uvjetima u tvornici „Rade Končar“ 1970.-1992.**

dr. sc. Tanja Kocković Zaborski

13:15 - 15:00 RUČAK

15:00 - 16:15 **SESIJA 4**  
Moderatorica: dr. sc. Duga Mavrinac

**Budućnost(i) etnologije i kulturne antropologije izvan akademije?**

prof. dr. sc. Marijana Belaj  
izv. prof. dr. sc. Tihana Rubić

**Imaginacije radne budućnosti studenata etnologije i antropologije**

Ela Lipanović

**Interakcija umjetne inteligencije i digitalnog marketinga na popularizaciji struke i znanstvenih projekata više nije budućnost, nego nužnost**

mr. sc. Kristina Tamara Franić Koulén

**Bećarac (naš) svagdašnji u zajedničkoj budućnosti**

dr. sc. Ivan Rončević

16:15 - 16:30 Stanka za kavu

16:30 - 17:30 **PANEL: Temporalnosti pučkih pobožnosti: religijska baština kao poligon gradnje zajedničkih otočnih budućnosti**

Moderatorica panela:

dr. sc. Marina Blagaić Bergman, Institut za etnologiju i folkloristiku

**Otočne procesije: hvarske korizmene procesije (Za križen, Križić) i rapska proljetna marijanska procesija Križi kao prostori zajedničkih tišina i ritmova**

dr. sc. Marina Blagaić Bergman  
dr. sc. Iva Niemčić

**Šolta revisited, crkveno pučko pjevanje otoka Šolte**

dr. sc. Joško Čaleta

**Lancuni: korizmeni pučki ophod u Preku između zamišljanja prošlosti, življenja sadašnjosti i pregovaranja budućnosti**

Dora Dunatov

17:45 Izlet u Ekomuzej "Vlaški puti", Šušnjeveca

20:00 KONFERENCIJSKA VEČERA ZA SUDIONIKE

**Petak, 24. svibnja 2024.**



9:00 - 10:30

**RADIONICA:**

**Zamišljanje urbanih budućnosti: misliti lateralno**

dr. sc. Valentina Gulin Zrnić  
doc. dr. sc. Saša Poljak Istenič

10:30 - 11:00

Stanka za kavu

11:00 - 12:15

**SESIJA 5**

Moderator: prof. dr. sc. Andrea Matošević

**Kraljevska bitka: djeca, mladi, predodžbe budućnosti i distopijski žanrovi**

doc. dr. sc. Boris Koroman

**Jednom, kada dođe sutra**

dr. sc. Ivana Katarinčić

**Ništa nije sigurno osim poreza i smrti**

Mia Čujkević-Plečko

**„Sada je samo pitanje nekog ideala“: aktivizam i rodne budućnosti u Zagrebu**

Matija Krizmanić

12:15 - 12:30

Stanka za kavu

12:30 - 13:45

**SESIJA 6**

Moderatorica: mr. sc. Željka Petrović Osmak

**Infrastrukture zračenja: etnografija elektromagnetskog zagađenja u Zagrebu**

Ivana Budimir

**Administriranje budućnosti: infrastrukturni projekti kao razvojem-uvjetovano-nasilje**

izv. prof. dr. sc. Sanja Potkonjak

**Vrijeme mijenja naš prostor: nekoliko primjera s Korčule**

Sani Sardelić

**Politika bez sadržaja - društvo bez budućnosti? Kulturno-antropološki prilog raspravi o političkoj komunikaciji između Zorana Milanovića i Andreja Plenkovića**

dr. sc. Tea Škokić  
dr. sc. Ozren Biti

13:45 - 15:15

RUČAK

15:15 - 16:45

**PANEL: Suradnjom i uvažavanjem prema zajedničkoj budućnosti**

Moderatorica panela:  
dr. sc. Irena Miholić

**Majka Božja Bistrička s ove i one strane oltara**

red. prof. mr. art. Zvezdana Jembrih

**O napjevu "Majko Božja Bistrička"**

Tomislav Habulin mag. mus., doktorand

**Intersektoralnost i interdisciplinarnost u postizanju održivog razvoja putem nematerijalne kulturne baštine**

dr. sc. Mirela Hrovatin

**Zaštita i dostupnost nematerijalne kulturne baštine: arhivska perspektiva**

dr. sc. Vlatka Lemić

**Kulturno nasljeđe u digitalnom dobu: integracija, suradnja i inovacija**

dr. sc. Koraljka Kuzman Šlogar

## PROGRAMMA:

Sede: Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria

### Mercoledì, 22 maggio 2024

10:00 - 10:30	Arrivo e registrazione dei partecipanti
10:30 - 11:00	Discorsi di apertura
11:00 - 12:00	<b>Presentazione plenaria 1</b> Dott. Ric. Lidija Nikočević <b>Tra patrimonializzazione e le sfide delle realtà culturali contemporanee: musei etnografici ed installazioni etnografiche in Croazia</b>
12:00 - 12:15	Pausa caffè
12:15 - 13:30	<b>PANEL: Il patrimonio culturale nella pratica: sostenibilità, gestione partecipata, valutazione degli interventi nell'ambito del patrimonio culturale e benessere psicologico</b> Modera: Dott. Ric. Daniela Angelina Jelinčić, Istituto per lo sviluppo e le relazioni internazionali <b>La complessità della sostenibilità del patrimonio culturale</b> Dott. Ric. Daniela Angelina Jelinčić Dragana Glivetić Dott. Ric. Sanja Tišma <b>Nuovi approcci e modelli nella gestione del patrimonio culturale</b> Dott. Ric. Ana Žuvela Dott. Ric. Daniela Angelina Jelinčić Dott. Ric. Sanja Tišma Matea Senkić <b>Nuovi modelli di valutazione complessiva dei progetti patrimoniali: un passo avanti verso la sostenibilità</b> Dott. Ric. Aleksandra Uzelac mr. sc. Sunčana Franić Dott. Ric. Sanja Tišma

### Musei del futuro: esperienze trasformative culturali e turistiche

Marta Šveb Dragija  
Dott. Ric. Daniela Angelina Jelinčić

13:30 - 15:00 PAUSA PRANZO

15:00 - 16:30 **SESSIONE 1**  
Modera: Dott. Ric. Ivona Orlić

### Collaborazione tra istituzioni e discipline come percorso per il futuro - un esempio del workshop „Spazi intimi della vita quotidiana“

Dott. Ric. Zvezdana Antoš  
Prof. Associato Petra Kelemen  
Prof. Associato Sanja Lončar

### Intervento artistico nel cortile del nuovo deposito del Museo Etnografico di Zagabria in via Andrije Kačića Miošića 9

Mia Čujkević-Plečko

### Applicando pratiche collaborative verso un museo socialmente impegnato: futuro o utopia?

Mario Buletić  
Dott. Ric. Duga Mavrinac

### Innovazioni nel settore museale: prospettive dei musei privati nel futuro

Tomislav Barhanović

### Etnologo museale in comunità - esempi dal Museo Civico di Virovitica

Jasmina Jurković Petras

16:30 - 16:45 Pausa caffè

16:45 - 17:45 **SESSIONE 2**  
Modera: Prof. Associato Tihana Rubić

### Chi guarda, e chi legge? Modelli di presentazione dei risultati di ricerca

Janja Kovač  
Docente Anđelko Vlašić

---

**Centro per la cultura immateriale dell'Istria - riflessioni sulle pratiche finora esistenti e sulle sfide del futuro**

Dunja Ivičić  
Dott. Ric. Noel Šuran

---

**Fuori dal museo. Creare il futuro sul campo**

Katarina Dimšić

---

**18:00 - 18:45** Visita guidata al Museo Etnografico dell'Istria

---

**18:45 - 19:30** **Presentazione del Catalogo della mostra permanente / Katalog stalnog postava (Etnografski muzej Istre / Museo Etnografico dell'Istria)**

mr. sc. Željka Petrović Osmak e Mario Buletić

---

**Giovedì, 23 maggio 2024**

---

**9:00 - 10:00** **Presentazione plenaria 2**

Dott. Ric. Valentina Gulin Zrnić

**Creare il futuro: visioni, pratiche ed etiche urbane**

---

**10:00 - 10:15** Pausa caffè

---

**10:15 - 11:30** **PANEL: Infrapolitiche e futuri vissuti**

Modera:

Dott. Ric. Orlanda Obad, Istituto di Etnologia e Folklore

**Sul Chthulucene e l'attivismo di *Prijatelji životinja* (Amici degli animali)**

Dott. Ric. Suzana Marjanić

**L'economia solidale e stili di vita del futuro**

Dott. Ric. Orlanda Obad

***Ho concluso che il miglior modo di fare protesta sarebbe andare in campagna e coltivare il proprio cibo. Protestare in strada non ha nessun senso! Trasformazioni personali nella formazione di uno sguardo verso il futuro***

Dott. Ric. Olga Orlić

**Gli spazi dell'afrofuturismo: in che modo il futuro nero contesta il presente eurocentrico**

George Manoudakis

---

**11:30 - 11:45** Pausa caffè

---

**11:45 - 13:15** **SESSIONE 3**

Modera: Dott. Ric. Olga Orlić

---

**Il futuro in attesa: percezioni del futuro nelle comunità isolate e nelle aree remote**

Dott. Ric. Ana Perinić Lewis

Dott. Ric. Lana Peternel

---

**Futuri sostenibili: un'analisi della sostenibilità di una comunità nell'area di Bania**

Kristina Krakić

---

**Emancipazione delle donne per la sostenibilità delle aree rurali: un esempio del progetto GRASS Ceiling**

Docente Tihana Kovačićek

Prof. Associato Nataša Bokan

---

**Il futuro delle piccole aziende agricole familiari in Slovenia: sfide ed opportunità nel contesto delle incertezze globali**

Dott. Ric. Morana Jarec

---

**Lavoratore soddisfatto - lavoratore produttivo: una ricerca di antropologia culturale sulla soddisfazione lavorativa nella fabbrica „Rade Končar“ dal 1970 al 1992**

Dott. Ric. Tanja Kocković Zaborski

---

**13:15 - 15:00** PAUSA PRANZO

---

**15:00 - 16:15** **SESSIONE 4**

Modera: Dott. Ric. Duga Mavrinac

---

**Futuro(i) dell'etnologia e dell'antropologia culturale al di fuori dell'accademia?**

Prof. Marijana Belaj

Prof. Associato Tihana Rubić

---

**Immaginazioni di un futuro lavorativo tra gli studenti di etnologia ed antropologia**

Ela Lipanović

---

---

**L'interazione tra intelligenza artificiale e marketing digitale per divulgare la professione e i progetti scientifici non è più il futuro, ma una necessità del presente**

mr. sc. Kristina Tamara Franić Koulen

---

**Il (nostro) *Bečarac* quotidiano nel futuro comune**

Dott. Ric. Ivan Rončević

---

**16:15 - 16:30**

Pausa caffè

---

**16:30 - 17:30**

**PANEL: Temporalità della pietà popolare: il patrimonio religioso come poligono di costruzione dei futuri comuni sulle isole**

Moderata:

Dott. Ric. Marina Blagaić Bergman, Istituto di Etnologia e Folklore

**Processioni sulle isole: la processione quaresimale dell'isola di Lesina (*Za križen, Križić*) e la processione mariana primaverile dell'isola di Arbe *Križi* come spazi dei silenzi e dei ritmi comuni**

Dott. Ric. Marina Blagaić Bergman

Dott. Ric. Iva Niemčić

**Šolta *revisited*, il canto religioso popolare dell'isola di Solta**

Dott. Ric. Joško Čaleta

***Lancuni*: la processione quaresimale popolare a Preko immaginando il passato, vivendo il presente e negoziando il futuro**

Dora Dunatov

---

**17:45**

Gita all'Ecomuseo "I sentieri valacchi", a Valdarsa

---

**20:00**

CENA CONGRESSUALE PER I PARTECIPANTI

---

**Venerdì, 24 maggio 2024**

**9:00 - 10:30**

**WORKSHOP:  
Immaginare futuri urbani: pensare lateralmente**

Dott. Ric. Valentina Gulin Zrnić

Docente Saša Poljak Istenič

---

**10:30 - 11:00**

Pausa caffè

---

**11:00 - 12:15**

**SESSIONE 5**

Moderata: prof. Andrea Matošević

---

**Battaglia reale: bambini, giovani, visioni del futuro e generi distopici**

Docente Boris Koroman

---

**Una volta, quando arriverà il domani**

Dott. Ric. Ivana Katarinčić

---

**Niente è certo tranne le tasse e la morte**

Mia Čujkević-Plečko

---

**„Adesso è solo questione di un ideale”: l'attivismo ed i futuri di genere a Zagabria**

Matija Krizmanić

---

**12:15 - 12:30**

Pausa caffè

---

**12:30 - 13:45**

**SESSIONE 6**

Moderata: mr. sc. Željka Petrović Osmak

---

**Infrastrutture radioattive: etnografia dell'inquinamento elettromagnetico a Zagabria**

Ivana Budimir

---

**Amministrare il futuro: i progetti infrastrutturali come violenza-condizionata-dallo sviluppo**

Prof. Associato Sanja Potkonjak

---

**Il tempo cambia il nostro spazio: alcuni esempi dall'isola di Curzola**

Sani Sardelić

---

**Politica senza contenuto - società senza futuro? Un contributo di antropologia culturale al dibattito sulla comunicazione politica tra Zoran Milanović e Andrej Plenković**

Dott. Ric. Tea Škokić

Dott. Ric. Ozren Biti

---

**13:45 - 15:15**

PAUSA PRANZO

---

15:15 - 16:45

**PANEL: Collaborando e con rispetto per gli altri verso un futuro comune**

Modera:  
Dott. Ric. Irena Miholić

**Madonna di Marija Bistrica di qua e di là dell'altare**

Prof. mr. art. Zvezdana Jembrih

**Sul canto „Madonna di Marija Bistrica“**

Tomislav Habulin, Dott. Mag. Mus., dottorando

**Intersettorialità ed interdisciplinarietà nel conseguire lo sviluppo sostenibile per mezzo del patrimonio culturale immateriale**

Dott. Ric. Mirela Hrovatin

**Tutela ed accessibilità del patrimonio culturale immateriale: la prospettiva archivistica**

Dott. Ric. Vlatka Lemić

**Il patrimonio culturale nell'era digitale: integrazione, collaborazione ed innovazione**

Dott. Ric. Koraljka Kuzman Šlogar

## Sažeci panela i plenarnih izlaganja

### Plenarna izlaganja

#### Između baštinfikacije i izazova suvremenih kulturnih realnosti: etnografski muzeji i postavi u Hrvatskoj

**dr. sc. Lidija Nikočević**

Nezavisna istraživačica  
lnikocevic@gmail.com

Izlaganje tematizira različite muzejske prakse etnografskih muzeja i kompleksnih muzeja s etnografskim stalnim postavima u Hrvatskoj. Predmet analize su ciljevi, strategije, forme i izbor tema koje dominiraju u tim muzejima, a propituje se također i njihova vidljivost na širem planu. Pozornost je posvećena i novijim i drugačijim oblicima interpretacije baštine, poput Centara za posjetitelje, koji kompenziraju određene suvremene potrebe za drugačijim pristupima kulturi. Navedena problematika stavljena je i u širi europski kontekst u cilju uočavanja globalnih tendencija u tom strukovnom sektoru kao i specifičnosti etnološke muzejske prakse u Hrvatskoj.

**Lidija Nikočević** radila je kao konzervatorica, kustosica i znanstvenica te dugogodišnja ravnateljica Etnografskog muzeja Istre, u kojem je nastojala razvijati kompleksne projekte koji su propitali različite istarske kulturne teme, s naglaskom na nematerijalnu kulturu. Mnogi su projekti ostvareni u suradnji s bližim i daljim europskim susjedima. Aktivna je u više internacionalnih muzejskih udruga i inicijativa.

## Stvaranje budućnosti: urbane vizije, prakse i etike

### Valentina Gulin Zrnić

Institut za etnologiju i folkloristiku  
gulin@ief.hr

U višegodišnjem etnološkom i kulturnoantropološkom projektu o urbanim budućnostima razvijamo istraživački okvir stvaranja budućnosti koji uključuje različite horizonte zamišljanja i modalitete života, prepletanje vizija, odluka, navika, angažmana i afekata koji kreiraju naše zajedničke budućnosti življenja u gradovima. Procesima kojima se stvaraju urbane budućnosti su multiskalarni, multilokalni i multitemporalni. U tim procesima koji su uvelike obilježeni ekonomsko-političkim okolnostima i odnosima važni segmenti su i afektivni urbanizam, temporalna agencnost te etička imaginacija. Sve navedeno će se u izlaganju komentirati građom iz istraživanja u nekoliko hrvatskih gradova, zajedno s promišljanjem metodoloških izazova u istraživanju urbanih budućnosti. Također, propitat će se potencijali urbane komparacije te važnost i ne/prisutnost kulturnoantropološke ekspertize u kreiranju javnih politika za urbane budućnosti.

**Valentina Gulin Zrnić** znanstvena je savjetnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Bavi se istraživanjima u području urbane antropologije, antropologije prostora i antropologije budućnosti. Autorica je dvije nagrađene knjige – *Kvartovska spika: značenja grada i urbani lokalizmi u Novom Zagrebu* (2009) i *Grad kao susret: etnografije zagrebačkih trgova* (2019, s N. Škrbić Alempijević) te suurednica knjiga koje se bave urbanim vrtlarenjem, umjetničkim intervencijama u javnom prostoru, interdisciplinarnim istraživanjem prostora i kulture te praksom i etikom suvremenih terenskih istraživanja. Voditeljica je projekata o urbanim budućnostima ([www.citymaking.eu](http://www.citymaking.eu)). Suraduje u umjetničkim i edukacijskim projektima koji imaju u fokusu urbane kulturne i društvene teme.

## Radionica

### Zamišljanje urbanih budućnosti: misliti lateralno

#### Valentina Gulin Zrnić

Institut za etnologiju i folkloristiku  
gulin@ief.hr

#### Saša Poljak Istenič

Institut za slovensku etnologiju ZRC SAZU  
sasa.poljak@zrc-sazu.si

Metoda lateralnog razmišljanja (E. de Bono) uključuje različite tehnike za razmišljanje usmjerene prema izazivanju uobičajenih percepcija, propitivanju postojećih koncepta i generiranju novih ideja. Neke od tih tehnika koristit ćemo u ovoj radionici za osvještavanje onoga što se tretira neupitnim u našim gradovima kao i za širenje imaginacije za nova urbana promišljanja. Tijekom radionice bit će kratko predstavljena razlika između vertikalnog i lateralnog razmišljanja kao i "tehnike provokacije" koje će se koristiti u grupnom radu na izabrane teme, kao što je primjerice javni prostor ili urbana mobilnost. Radionica ima za cilj pokazati kako se može provocirati razmišljanje o gradovima kao mjestima naših zajedničkih budućnosti i pokazati jedan od mogućih smjerova razvijanja budućnosne pismenosti.

**Valentina Gulin Zrnić** znanstvena je savjetnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Bavi se istraživanjima u području urbane antropologije, antropologije prostora i antropologije budućnosti. Autorica je dvije nagrađene knjige – *Kvartovska spika: značenja grada i urbani lokalizmi u Novom Zagrebu* (2009) i *Grad kao susret: etnografije zagrebačkih trgova* (2019, s N. Škrbić Alempijević) te suurednica knjiga koje se bave urbanim vrtlarenjem, umjetničkim intervencijama u javnom prostoru, interdisciplinarnim istraživanjem prostora i kulture te praksom i etikom suvremenih terenskih istraživanja. Voditeljica je projekata o urbanim budućnostima ([www.citymaking.eu](http://www.citymaking.eu)). Suraduje u umjetničkim i edukacijskim projektima koji imaju u fokusu urbane kulturne i društvene teme.

**Saša Poljak Istenič** znanstvena je suradnica u Institutu za slovensku etnologiju ZRC SAZU u Ljubljani, docentica na Fakultetu za turizam Sveučilišta u Mariboru i gostujuća predavačica na Sveučilištu Alpen-Adria Klagenfurt u Austriji. Bavi se istraživačkim i primijenjenim projektima koji pokrivaju teme urbanog života, kreativnosti, urbanih inicijativa, održivosti, socijalne uključenosti i baštine. Radila je na projektima koji su financirani sredstvima slovenske nacionalne istraživačke agencije i europskih progra-

ma, vodila je nacionalni projekt, bilateralna istraživanja te dva radna paketa Interreg projekata. Glavna je urednica znanstvene publikacije Glasnik SED-a te je gostovala kao urednica nekoliko tematskih brojeva slovenskih i hrvatskih etnoloških časopisa.

## Paneli

### **PANEL: Kulturna baština u praksi: održivost, sudioničko upravljanje, vrednovanje intervencija u području kulturne baštine i psihološka dobrobit**

#### **Moderatorica panela:**

Daniela Angelina Jelinčić

#### **Panelisti:**

Daniela Angelina Jelinčić, Ana Žuvela, Aleksandra Uzelac, Sunčana Franić, Marta Šveb Dragija

Panel predstavlja rezultate recentnih istraživanja Instituta za razvoj i međunarodne odnose u području kulturne baštine kroz četiri teme: održivost kulturne baštine, sudioničko planiranje i upravljanje kulturnom baštinom, cjelovito vrednovanje intervencija u području kulturne baštine te psihološku dobrobit baštinskih iskustava. Upravljanje kulturnom baštinom je prijeporno i kompleksno područje zbog brojnih izazova koji su vezani za prirodu i višestruke vrijednosti kulturne baštine, pogotovo u odnosu na promjene u društvenom i prirodnom okruženju koje imaju utjecaj na održavanje, funkciju i svrhu kulturne baštine. Pitanje održivosti kulturne baštine najčešće se veže uz revitalizaciju i financiranje, ali je u praksi puno složenije i očituje se u spletu faktora poput osiguravanja kontinuiteta baštine u društvenom, kulturnom, gospodarskom i ekološkom smislu, a takvu ravnotežu u stvarnosti nije uvijek lako postići. Prvo izlaganje u panelu iznijet će izazove održivosti baštine te sugerirati moguća rješenja. Održivost je vezana i uz upravljanje kulturnom baštinom pa će se drugo izlaganje u panelu posvetiti učinkovitim upravljačkim modelima analizirajući sudjelovanje u pripremi i provedbi planova upravljanja kulturnom baštinom, javno-privatno partnerstvo (JPP), javno-privatnu suradnju (JPS), javno-civilno partnerstvo (JCP), javno-civilnu suradnju (JCS) i javno-privatno-civilno-partnerstvo (JPCP). Svaka pak baštinska intervencija ima učinke na zajednicu, uključujući društvene, kulturne, gospodarske i ekološke učinke, s pozitivnim ili negativnim utjecajem na održivost baštine. Stoga će treće izlaganje biti posvećeno SoPHIA modelu za cjelovito vrednovanje učinka intervencija

u području kulturne baštine koji bi trebao poslužiti kao inovativni alat koji može ponuditi odgovore na novonastale izazove našeg društva, posebice vezano za vrednovanje održivosti. Konačno, dobro upravljanje baštinom može imati značajan učinak i na psihološku dobrobit njezinih baštinika i posjetitelja, pa čak i dovesti do transformativnih iskustava. Posljednje će se izlaganje u panelu posvetiti temi čimbenika koji se koriste u kreiranju prvenstveno muzejskih iskustava za poticanje psihološke dobrobiti njihovih korisnika.

---

#### **dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
daniela@irmo.hr

#### **Dragana Glivetić**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
dragana.glivetic@gmail.com

#### **dr. sc. Sanja Tišma**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
sanja.tišma@irmo.hr

### **Kompleksnost održivosti kulturne baštine**

Najčešće rasprave oko održivosti kulturne baštine vode se u smislu njezina financiranja. U većini zemalja državni je proračun glavni izvor financiranja baštine, a osiguravanje trajnosti baštine je skupo. No, u stvarnosti se pokazuje kako financijska održivost kulturnih dobara i nije toliko izazovna, a čemu idu u prilog podaci EU-a dokazujući znatna izdvajanja za baštinu (Pasikowska-Schnass 2018). Kompleksnost osiguranja održivosti kulturne baštine, međutim, očituje se u kombinaciji osiguravanja njezine trajnosti u društvenom, kulturnom, gospodarskom i ekološkom smislu, a takvu ravnotežu u stvarnosti nije uvijek lako postići. Trajnost, odnosno samoodrživost projekata financiranih javnim novcem smatra se horizontalnim pitanjem koje bi se trebalo razmatrati u svim inicijativama koje podržavaju javne politike, no u sektoru kulturne baštine dugoročno planiranje, uključujući poslovno planiranje i održavanje projektnog učinka, nije uvijek uspostavljeno. U gospodarskom smislu, održivosti kulturnih dobara često doprinosi njihovo uključivanje u turističko poslovanje i poduzetništvo; u društvenom smislu ona može biti značajan izvor društvene kohezije, osnažujući osjećaj pripadnosti i identiteta te na taj način osiguravajući da je baština dugoročno sastavni dio života zajednice. U ekološkom smislu, brojni su primjeri energetske učinkovite obnove baštine koja osigurava održivost materijalnih dobara ili pak korištenja znanja tzv. zelene baštine (Persson i Li 2018) u smislu korištenja nematerijalnih

znanja o divljim ili poljoprivrednim tradicijskim kulturama kako bi se osigurala njihova održivost. Naposljetku, etnolozi i kulturni antropolozi, iako doprinose svim prethodnim stupovima održivosti, možda najveću ulogu imaju u osiguravanju kulturne održivosti baštine u nastojanjima da ona i dalje bude sastavni dio mitova, legendi, da se koristi u obrazovanju i znanstvenim istraživanjima te da se njezina jedinstvenost štiti kroz nacionalne i međunarodne registre baštine. Ovaj će prilog izložiti izazove održivosti baštine te pružiti inspirativna rješenja za svaki od njih.

**Daniela Angelina Jelinčić** znanstvena je savjetnica u trajnom zvanju u Institutu za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu. Doktorirala je na Odsjeku za etnologiju Sveučilišta u Zagrebu, a njezini su istraživački interesi u područjima kulturnog turizma, kulturne baštine, kulturnih industrija, kulturnih politika, kreativnosti, ekonomije doživljaja, društvenih inovacija. U svojstvu redovite profesorice predaje kolegije iz tematike kulturnog turizma, menadžmenta kulturne baštine, održivosti kulture, kreativnih industrija, teorije kreativnosti na sveučilištima i poslovnim veleučilištima u Hrvatskoj te povremeno u Finskoj i Mađarskoj. Autorica je nekoliko znanstvenih knjiga (*Innovations in Culture and Development: The Culturinno Effect in Public Policy; Abeceda kulturnog turizma; Kultura u izlogu; Kultura, turizam, interkulturalizam*), znanstveno-popularnih knjiga (*Znanost i umjetnost doživljaja hrane; Priručnik za održivost kulturne baštine*), urednica značajnih izdanja (*Creating and Managing Experiences in Cultural Tourism*), autorica brojnih znanstvenih i stručnih članaka, nacionalnih/međunarodnih studija te lokalnih/regionalnih/nacionalnih strateških razvojnih dokumenata. Ekspert je Vijeća Europe za kulturni turizam.

**Dragana Glivetić** ekonomistica je s diplomom Fakulteta za turistički i hotelijerski menadžment u Opatiji. Završila je interdisciplinarni studij kulturne politike i menadžmenta u kulturi na UNESCO-ovoj katedri Univerziteta umjetnosti u Beogradu te Sveučilišta Lumière Lyon 2 u Lyonu u Francuskoj s magistarskom tezom *Social Mission of Museums through Cultural Tourism Development*. Pokrenula je samostalnu karijeru kao savjetnica za projekte iz područja kulture i kulturne baštine. Vodila je vlastitu turističku agenciju specijaliziranu za kulturni turizam te radila kao voditeljica marketinga Termi Tuhelj. Radila je u Agenciji za mobilnost i programe EU, prvenstveno na CEEPUS programu. Kao vanjska suradnica predavala je kolegij "Menadžment kulturne baštine" na studiju Menadžment i produkcija u kulturi pri Poslovnim veleučilištu Zagreb te je sudjelovala u projektu Instituta za razvoj i međunarodne odnose "KEEP ON: Učinkovite politike za trajne i samoodržive projekte u sektoru kulturne baštine". Povremeno radi i kao novinarka za razne portale s tekstovima iz područja glazbe.

**Sanja Tišma** znanstvena je savjetnica i ravnateljica Instituta za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu. Njezini istraživački interesi uključuju održivi razvoj, korištenje ekonomskih analitičkih metoda u vrednovanju prirodne i kulturne baštine, dobro upravljanje i strateško planiranje i upravljanje. Voditeljica je niza znanstvenih i stručnih projekata i interdisciplinarnih timova za istraživanje tema održivog razvoja međunarodnih institucija,

poput Europske komisije, Svjetske banke, UN-a i sl. Njezin znanstveni opus čini stotinjak znanstvenih radova objavljenih u domaćim i međunarodnim časopisima te deset autorskih i četiri uredničke knjige. Predaje na nekoliko domaćih sveučilišta.

---

#### **dr. sc. Ana Žuvela**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
azuvela@irmo.hr

#### **dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
daniela@irmo.hr

#### **dr. sc. Sanja Tišma**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
sanja.tisma@irmo.hr

#### **Matea Senkić**

School of Social and Political Science, University of Edinburgh  
Matea.Senkic@ed.ac.uk

### **Novi pristupi i modeli u upravljanju kulturnom baštinom**

Pristupi i modeli upravljanja kulturnom baštinom transformiraju se pod pritiscima za pristup i sudjelovanje tzv. spomeničkih zajednica (engl. *heritage communities*) (Ciolfi et al. 2018) kojima baštinska dobra teritorijalno i kulturološki pripadaju, ali i pod širim zahtjevima za demokratiziranje sustava upravljanja kulturnim resursima i praksama. Recenta iskustva u formiranju novih pristupa i modela upravljanja ukazuju na snažan zaokret prema sudioničkim modelima (Wilcox 1994; Fung i Wright 2003; Fischer 2012; Vidović i Žuvela 2018) u kojima se ovlast i moć upravljanja dijele između više aktera. Sudioničko upravljanje je suštinski izrazito kontekstualno, formira se sukladno tipu baštinskog resursa kojim se upravlja, konstelaciji uključenih ili zainteresiranih aktera, njihovim mogućnostima i kapacitetima te okvirima javnih politika koje potiču ili otežavaju uspostavu sudioničkog upravljanja. Sudioničko se upravljanje primjenjuje kroz nekoliko modela poput civilno-javnog partnerstva i javno-privatnog partnerstva. Ovo će izlaganje dati pregled definicija i tumačenja pristupa sudioničkog upravljanja kako se realizira kroz različite modele partnerstava i primjere njihovih praksi. Posebna pozornost će se staviti na artikuliranje okvira javnih politika, poglavito kulturne politike, unutar kojih se stvaraju i provode novi pristupi i modeli u upravljanju kulturnom baštinom. Prikaz opsega kulturnih politika za upravlja-



nje kulturnom baštinom, posebno za nove pristupe i modele u tom polju, obuhvatit će lokalne, nacionalnu i nadnacionalnu razinu donošenja odluka i diseminacije politika.

**Ana Žuvela** djeluje u prostoru koji se nalazi na raskrižju istraživanja kulture politike i praksi kulturnog razvoja i upravljanja. To mjesto objedinjuje akademsku prirodu istraživačkog rada i primijenjenih analiza u polju kulture, kulturne politike, kulturnog planiranja i uopće pozicije kulturnog polja u širem obuhvatu društvenih i javno-političkih pitanja. Titulu doktora znanosti stekla je na Sveučilištu u Zadru temeljem disertacije koja se bavi decentralizacijom kulturne politike i sudioničkim upravljanjem u kulturi u Hrvatskoj. Njezin profesionalni put trasiran je radom na brojnim istraživačkim projektima i suradnjama s nadnacionalnim, nacionalnim i lokalnim akterima, od Europskog parlamenta, UN-a i UNESCO-a, do Zaklade Kultura nova i niza gradova u Hrvatskoj i drugim europskim zemljama. Uže polje njezina istraživačkog interesa čine teme novih pristupa u upravljanju u kulturi, odnosi moći i devolucija ovlasti u ciklusima kulturne politike. Radi u Odjelu za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose.

**Matea Senkić** doktorandica je i asistentica iz područja sociologije na Sveučilištu u Edinburghu u Velikoj Britaniji. Završila je 2014. godine diplomski studij sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2015. do 2019. godine radila je u Odjelu za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu nakon čega upisuje doktorski studij na Sveučilištu u Edinburghu u Velikoj Britaniji na temu proizvodnje autentičnosti u turizmu. Sudjelovala je na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim projektima iz polja kulture i turizma. Pohađala je brojne međunarodne konferencije, kongrese i edukacijske seminare u Hrvatskoj i inozemstvu iz polja sociologije, kulturne diplomacije, kulturnih politika, menadžmenta u kulturi, kulturnog turizma, EU fondova i poduzetništva. Objavila je radove s fokusom na ekonomiju doživljaja, kulturni turizam i baštinu. Područje njezina znanstvenog i stručnog interesa je sociologija kulture i turizma.

---

**dr. sc. Aleksandra Uzelac**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
auzelac@irmo.hr

**mr. sc. Sunčana Franić**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
suncana@irmo.hr

**dr. sc. Sanja Tišma**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
sanja.tisma@irmo.hr

## Novi modeli cjelovitog vrednovanja baštinskih projekata: korak prema održivosti

Način na koji se kulturna baština čuva i unapređuje neizostavan je čimbenik koji definira europski identitet i njegovu globalnu prepoznatljivost. Poimanje baštine kao temelja održivog razvoja i načina za poboljšanje uvjeta života ljudi dovodi do očekivanja da aktivnosti baštinskog sektora doprinose održivom rastu i društvenoj koheziji. Proteklih je godina Europska komisija počela ozbiljnije razmatrati koncept kvalitete intervencija te je istaknuta važnost dubljeg promišljanja o željenim i očekivanim te neizravnim i neplaniranim učincima baštinskih intervencija, stavljajući pritom naglasak na održivost i dugoročnost intervencija. Stoga se u kulturnom sektoru počela promišljati potreba za cjelovitim pristupom za procjenu učinaka povezanih s baštinskim intervencijama, baziranim na "četiri stupa" održivosti - kulturnom, društvenom, okolišnom i gospodarskom. Cjelovite procjene bile su rijetke jer postojeći modeli nisu imali sveobuhvatan okvir kojim bi se mogao vrednovati učinak i doseg baštinskih intervencija u raznim domenama. Polazeći od pitanja održivosti i otpornosti intervencija, izlaganje će predstaviti novi SoPHIA model koji holistički pristupa vrednovanju i omogućava sveobuhvatniju procjenu učinaka baštinskih intervencija kroz tri perspektive/osi - vrijeme-ljudi-domene. Model je prilagodljiv različitim vrstama intervencija, u različitim kontekstima i s različitim resursima. Usredotočen je na izazove postupaka vrednovanja, prepoznavanje specifičnih učinaka te ocjenu pozitivnih, negativnih i sinergijskih učinaka povezanih s određenom baštinskom intervencijom. SoPHIA model predstavlja inovativni pristup u skladu s ključnim prijelazom s logike potrošnje na logiku učinka koji je predložila Europska komisija te mjeri učinak kulturnih intervencija u smislu njihova doprinosa društvu, u perspektivi održivog razvoja i povećanja otpornosti zajednice (Tišma, Uzelac i Franić 2023). Primjena ovakvih modela mogla bi pomoći u definiranju standardiziranog skupa pokazatelja (upotrebljivih u cijeloj Europi) te time procijeniti pozitivan izravan i neizravan utjecaj na društvo i posredno biti poluga za postizanje ciljeva održivog razvoja - kako je istaknuto u UNESCO-ovoj Agendi 2030 za kulturu.

**Sunčana Franić** stručna je suradnica u Odjelu za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose. Magistrirala je francuski jezik i prevodenje te komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na Sveučilištu u Zagrebu upisala je poslijediplomski specijalistički studij Priprema i provedba EU projekata koji je usmjeren na ostvarivanje održivih razvojnih učinaka u Hrvatskoj i šire. U okviru programa razmjene Erasmus+ studirala je na INALCO-u u Parizu i nagrađena je stipendijom Veleposlanstva Republike Francuske u RH za diplomatska znanstvena istraživanja na Sveučilištu Lumièere Lyon 2 u Francuskoj. Kao članica IRMO-ova tima sudjelovala je na Jean Monnet projektima "CULPOL - EU kompetencije i nacionalne kulturne politike: kritički dijalozi" i "platEU - Javne politike Europske unije i platformizacija kulturnog i audiovizualnog sektora" te

Horizon projektima "SoPHIA - Društvena platforma za holističku procjenu utjecaja baštine" i "CRESCINE - Povećanje međunarodne konkurentnosti filmske industrije na malim europskim tržištima". Radovi su joj objavljeni u časopisima i zbornicima u Hrvatskoj i Europi.

**Aleksandra Uzelac** znanstvena je savjetnica i predstojnica Odjela za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose. Ima 30 godina profesionalnog iskustva u međunarodnim projektima na području kulturnih istraživanja na temama kulturne politike, održivog kulturnog razvoja, digitalne kulture, međunarodne kulturne suradnje i mreža te kulturne baštine. Rezultati njezinih dosadašnjih istraživanja objavljeni su u znanstvenim publikacijama u Hrvatskoj i Europi. Aktivna je članica različitih ekspertnih skupina u području kulturnih politika i digitalne kulture. Svojom istraživačkom ekspertizom pridonijela je brojnim projektima i studijama Vijeća Europe, Europske komisije i Europskog parlamenta. Od 2023. godine članica je UNESCO Expert Facility. Koordinirala je ili sudjelovala u brojnim istraživačkim europskim projektima (CRESCINE, SoPHIA, "Rapids and Backwaters: Adapting fast and slow to a digital cultural turn", PLATEU, CULPOL, "Access to Culture - Policy Analysis" itd.).

---

### **Marta Šveb Dragija**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
msveb@irmo.hr

### **dr. sc. Daniela Angelina Jelinčić**

Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb  
daniela@irmo.hr

## **Muzeji budućnosti: transformativna kulturno-turistička iskustva**

Muzeji su među najposjećenijim kulturno-turističkim atrakcijama (McKercher 2004) i imaju važnu ulogu u postizanju psihološke dobrobiti posjetitelja što je pokazalo nekoliko istraživanja (npr. Chatterjee i Noble 2016; Jelinčić i Matečić 2021; Lawler i Tissot 2021; Šveb Dragija i Jelinčić 2022; Thomson et al. 2018). Dobro je dokumentiran i transformativni potencijal putovanja (npr. Kirillova, Lehto i Cai 2017; Reisinger 2013), jer odvode ljude u nepoznate situacije i mjesta, što im omogućuje iskušavanje novih načina postojanja, a to potencijalno vodi prema osobnoj transformaciji (Kirillova, Lehto i Cai 2017). Prethodna su istraživanja pokazala i transformaciju samih muzeja, koji više nisu statična mjesta, već imaju nove društvene i političke uloge (Mairesse i Desvallées 2010), čak štoviše, publika od muzeja očekuje ponudu aktivnosti vezanih uz socijalnu dobrobit građana (Aizpuru, Cuenca i Cuenca 2021). Posebno kreirani doživljaji doprinose zadovoljstvu posjetitelja i pamćenju tih iskustava (npr. Pine i Gilmore 1998) no znanja o učinkovitom dizajnu takvih

iskustava za povećanje psihološke dobrobiti posjetitelja još uvijek su nepoznanica. Ovo izlaganje bavi se temom muzejskog turizma kroz transformativna kulturna iskustva te istražuje ključne čimbenike koji utječu na kreiranje muzejskih iskustava za postizanje psihološke dobrobiti posjetitelja. To podrazumijeva induciranje emocionalne valencije u tim iskustvima, otkrivajući polivalentnu ulogu muzeja u poticanju psihološkog blagostanja, a istovremeno sugerira potrebu za daljnjim istraživanjem pokazatelja i mjerenja psihološke dobrobiti, odnosno transformacije posjetitelja izazvanih muzejskim iskustvima. Studija je pokazala potrebu uvođenja novih tema koje potiču transformaciju, kao stvarnih i virtualnih iskustava, kao i sve značajniju ulogu virtualnih (turističkih) doživljaja. Isto vodi i ka redefiniciji pojma turizma. Također, sudioničke aktivnosti povećavaju vjerojatnost transformacije, kao i izazivanje emocija posjetitelja, kako pozitivnih tako i negativnih, a podrazumijevaju potporu vodstva. Čimbenici koji su potrebni za takvu transformaciju su i.) kvalificirani i motivirani zaposlenici koji rade u interdisciplinarnim timovima, ii.) angažirajuće muzejske aktivnosti te iii.) dugoročni muzejski strateški planovi koji jamče održivost.

**Marta Šveb Dragija** doktorandica je psihologije na Sveučilištu u Groningenu, zaposlena kao asistentica u Odjelu za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu. Diplomirala je psihologiju na Sveučilištu u Groningenu, a njezini istraživački interesi usko su povezani s tom disciplinom. Dosad je objavila niz znanstvenih članaka o psihološkoj dobrobiti i kulturi. Osim toga, njezini istraživački interesi obuhvaćaju ekonomiju doživljaja, kulturni turizam, upravljanje kulturnom baštinom i kreativnost. Kao asistentica, predaje na Edward Bernays Visokoj školi za komunikacijski menadžment. Također je članica Europske asocijacije za socijalnu psihologiju.

## **PANEL: Infrapolitike i življene budućnosti**

### **Moderatorica panela:**

Orlanda Obad

### **Panelisti:**

Suzana Marjanić, Orlanda Obad, Olga Orlić George Manoudakis

Izlaganja u ovom panelu okupljena su oko središnjeg pojma infrapolitike. Taj se koncept koristi kao poveznica raznovrsnih tematskih interesa koji dijele obilježja odupiranja prevladavajućim kulturnim, društvenim i/ili ekonomskim vrijednostima i strukturama kroz taktike kao što su izbjegavanje, zaobilazanje, osujećivanje ili otpisivanje. U sklopu krovne teme skupa autori izlaganja sagledavaju infrapolitičke prakse u kontekstu zamišljanja i trasiranja putova prema našim zajedničkim (boljim) budućnostima. Radovi analiziraju i propituju načine djelovanja raznovrsnih infrapolitičkih aktera: od aktivista za zaštitu okoliša i prava životinja, preko subverzivnih boraca protiv eurocentričkih perspektiva

i kanona do aktera solidarne ekonomije koji uvode radne i životne prakse što otpisuju prevladavajuće vrijednosti kasnog kapitalizma. Zajednički cilj raznorodnih infrapolitičkih taktika presretanje je i preskakanje distopijskog prezentizma u smjeru zdravijih društvenih i kulturnih ekologija.

---

**dr. sc. Suzana Marjanić**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
suzana@ief.hr

### O ktulucenu/Chthulucenu i aktivizam Prijatelja životinja

U kontekstu istraživanja epohe u kojoj živimo i njezine polisemije straha – antropocen, kapitalocen, otpadocen, plantažocen itd. – autorica će se u ovom izlaganju zadržati se na ktulucenu, konceptu Donne Haraway, za koji navodi: „Uvodeći malu promjenu u taksonomski način pisanja biologa, iz cthulhu u chthulu, s preimenovanim u Pimoa chthulu, predlažem naziv za mjesto gdje god je to bilo, još uvijek jest i moglo bi još biti: Chthulucene“ (2016: 31). Chthulucene je spekulativni koncept koji Haraway koristi kako bi zamislila alternativne načine suživota i odnosa sa svijetom koji je suočen s ekološkim krizama i antropocenom/kapitalocenom - trenutnom geološkom epohom obilježenom značajnim ljudskim utjecajem na Zemljinu geologiju i ekosustave. Alternativne načine suživota promotrila bih u interčitateljskom susretu Fukuyamine knjige o postljudskoj budućnosti, politikama straha Franka Furedija i knjige o klimatskim promjenama i kritike ekstraktivizma koju je ponudila, primjerice, Naomi Klein, a u kontekstu aktivizma udruge Prijatelji životinja, posebice njihovih akcija iz dviju proteklih godina (2023. i 2024.) kojima nude alternativne tranzicije budućnosti. Tako je siječnja ove godine udruga Prijatelji životinja vodila javnu raspravu o hrvatskim kočaricama, koje su ubrojene među najgore zagađivače ugljikom u svijetu i pritom ugrožavaju životinjske vrste. Poznato je da su tijekom posljednjih 65 godina kočarice odbacile više od 400 milijuna tona životinja koje nisu bile namijenjene ulovu. Nadalje, 24. siječnja 2023. godine druga Prijatelji životinja vodila je kampanju „Scraping je nada za morski svijet“. Ovo izlaganje nastaje kao mali posvetni prilog udruzi Prijatelji životinja, kao prvoj našoj udruzi za prava životinja, koja sustavno radi na oblikovanju naših zajedničkih budućnosti.

**Suzana Marjanić** znanstvena je savjetnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, gdje ostvaruje interese za teorije mita i rituala, kulturnu i kritičku animalistiku te izvedbene studije. Objavila je šest autorskih knjiga: za knjigu *Kronotop hrvatskoga performansa: od Travelera do danas* (2014) dobitnica je Godišnje nagrade Hrvatske sekcije AICA i Državne nagrade za znanost, a za knjigu *Cetera animantia: od etnozoologije do zooetike* (2022) dobitnica je Godišnje nagrade „Milovan Gavazzi“ Hrvatskog etnološkog društva. Suured-

nica je devet zbornika radova, među ostalima i zbornika radova *Ecofeminism on the Edge: Theory and Practice* (Emerald, 2024), koji je uredila u suradnji s Goranom Đurđevićem.

---

**dr. sc. Orlanda Obad**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
orlanda@ief.hr

### Solidarna ekonomija i životni stilovi budućnosti

Polazeći od oštne razdjelnice između socijalnog anarhizma i anarhizma životnog stila koju je sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća ocrtao Murray Bookchin, izlaganje će ponuditi analizu praksi “življenih budućnosti” koja želi u dijalog dovesti dva navodno suprotstavljena pola u nizu mogućnosti političkih pozicioniranja. Izlaganje se oslanja na analize prefiguracijskih društvenih pokreta kao pokreta koji u sadašnjosti utjelovljuju radne i životne prakse što zazivaju specifična poimanja budućnosti te se zatim usmjerava na interpretacije solidarne ekonomije kao alternativnog društvenog pokreta koji se razvija “u ljusci staroga” ekonomskog sustava. Rad se temelji na etnografskom istraživanju solidarne ekonomije koje je 2020. godine započeto u zadarskoj zadružnoj pivovari Brlog, da bi se potom kroz niz intervjua i daljnja etnografska istraživanja proširilo na inicijative i organizacije diljem zemlje. U ovome izlaganju naglasak će biti na nekima od ključnih praksi aktera solidarne ekonomije u Hrvatskoj koji naše zajedničke budućnosti zamišljaju prvenstveno kroz ostvarivanje sveobuhvatne društvene tranzicije s fokusom na zelene i održive ekonomije. Tematizirat će se specifično poimanje obrazovanja i vještina, odnos prema radu, društvenim vrijednostima i životnom uspjehu, kao i percepcija metoda i ciljeva društvenih promjena.

**Orlanda Obad** viša je znanstvena suradnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Bavi se istraživanjima u području društvenih tranzicija, političke i ruralne antropologije. Sudjelovala je u više nacionalnih i internacionalnih znanstvenih projekata, uključujući “SOLIDARan – Solidarna ekonomija u Hrvatskoj: antropološka perspektiva” (HRZZ) te “INFORM – Closing the Gap Between Formal and Informal Institutions in the Balkans” (Obzor 2020). S Petrom Bagarićem uredila je zbornik *Devedesete. Kratki rezovi* (IEF i Jesenski & Turk, 2020), a predvodi i projekt “INFRA – Infrapolitičke prakse i promjene: od devedesetih do življenih budućnosti” (NextGenEU). Prije znanosti bavila se novinarstvom i koautorica je priručnika *Istraživačko novinarstvo* (s Inoslavom Beškerom, 2004).

---

**dr. sc. Olga Orlić**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
olga@ief.hr

### **Zaključio sam da je najbolji protest kada bih otišao na selo i uzgajao svoju hranu. Ovo prosvjedovanje po ulicama, to nema nikakvog smisla! Osobne transformacije i stvaranje pogleda u budućnost.**

Solidarna ekonomija shvaćena je često kao svojevrsno "radikalno" krilo društvene i solidarne ekonomije (SSE) te obuhvaća širok raspon različitih inicijativa i praksi čiji bi zajednički nazivnik bio kreiranje "alternativnih načina življenja, proizvodnje i potrošnje" (Bauhard 2014). Do jačanja različitih praksi solidarne ekonomije u svijetu, pa tako i u Hrvatskoj, došlo je nakon početka ekonomske krize 2008. godine što ne čudi s obzirom na to da svojevrsni "alternativni modeli (hereze) u ekonomiji dobivaju svoj trenutak i priznanje samo u razdobljima percipiranih ekoloških i socijalnih kriza" (Simonič 2019: 11). U trenutku krize 2008. godine ta se kritika usmjerila na kritiziranje brojnih negativnih aspekata kapitalizma i neoliberalnog pristupa tržištu (Hahnel i Wright 2014). Međutim, pogrešno bi bilo ustvrditi da su svi akteri bili jednako motivirani ili svjesni toga da pripadaju nekoj zajedničkoj agendi. Većina njih naprosto slijedi svoje stavove i uvjerenja. Ipak, zajednički je nazivnik tim aktivnostima svojevrsno odvajanje od *mainstreama*. Posljedice takvih stavova i motivacija su osobne transformacije, promjene životnih stilova, uvođenje drugačijih principa u poslovanje ili promjene potrošačkih obrazaca ponašanja. U istraživanju solidarne ekonomije u Hrvatskoj iskristaliziralo se mnoštvo različitih aktera i njihovih raznorodnih motivacija, uključivo i one političke ili ekonomski motivirane. U ovom izlaganju analizirat ću motive i prakse pojedinaca koji su prošli ili prolaze osobnu transformaciju i koji su promijenili vlastiti životni stil pokušavajući kreirati temelje za alternativnu budućnost. Pokušat ću odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri je zamišljanje distopijske budućnosti ojačalo nezadovoljstvo dominantnim ekonomskim sustavom i postalo poticaj za prakticiranje utopije rekonstrukcije (Lewis 1922) kakvim smatram prakticiranje solidarne ekonomije. Istraživanje je provedeno u Slavoniji i Baranji 2021. godine te je obuhvatilo, između ostalih, aktere permakulturnih zajednica, ekoloških udruga i društvenih poduzeća.

**Olga Orlić** doktorirala je antropologiju na Sveučilištu u Zagrebu. Od 2001. do 2006. godine radila je kao kustosica u Etnografskom muzeju Istre/Museo Etnografico dell'Istria, a od 2006. do 2024. godine u Institutu za antropologiju. Od 1. travnja 2024. godine zaposlena je kao viša znanstvena suradnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Surađivala je na nekoliko nacionalnih i međunarodnih znanstvenih i stručnih projekata, COST akciji te je vodila dva nacionalna programa popularizacije antropologije i kulturne antropologije. Od 1. veljače 2020. do 31. siječnja 2024. godine vodila je istraživački projekt HRZZ-a

"Solidarna ekonomija u Hrvatskoj: antropološka perspektiva" (SOLIDARan), a od 2023. godine do 31. ožujka 2024. godine, zajedno s dr. sc. Petrom Simoničem, hrvatsko-slovenski bilateralni projekt "Utjecaj globalnih nesigurnosti na jačanje pokreta za prehrambeni suverenitet u Hrvatskoj i Sloveniji" (SLOHRanA). Autorica je više znanstvenih i stručnih članaka te knjige o antropologiji solidarnosti u Hrvatskoj na primjeru poljoprivrede potpomognute zajednicom. Članica je uredničkog odbora časopisa *Etnološka istraživanja* te predsjednica Hrvatskog etnološkog društva (mandat u razdoblju 2023. - 2025.). Dobitnica je Godišnje nagrade Hrvatskog etnološkog društva za najbolju etnografsku izložbu u 2004. godini ("Tkalci u Istri").

---

**Georgios Manoudakis**

Nezavisan istraživač  
george.manoudakis@gmail.com

### **Prostori afrofuturizma: kako crna budućnost osporava eurocentričnu sadašnjost**

Izlaganje istražuje afrofuturizam kao snažan umjetnički i politički pokret, propitujući njegovu sposobnost da ponovno osmisli budućnost crnačkih zajednica diljem svijeta. Počevši s provokativnim pitanjima o potencijalu afrofuturizma za izazivanje dominantnih narativa i osnaživanjem marginaliziranih skupina, ono uokviruje afrofuturizam unutar koncepta "prostora pojavljivanja" Hane Arendt, naglašavajući njegovu ulogu kao oblika političkog sudjelovanja i otpora protiv hegemonije Zapada. Afrofuturizam se secira kroz komparativnu analizu, zadirući u njegove afrocentrične i panafričke korijene te istražujući njegovu manifestaciju u različitim umjetničkim medijima. Koristeći primjer afroameričkog jazz glazbenika Suna Raa kao studiju slučaja, rad ocrta kako afrofuturizam remeti društvene norme i redefinira crnački identitet i djelovanje u glazbi, vizualnoj umjetnosti i književnosti. Nadalje, ispituje se primjenjivost afrofuturizma izvan afroameričkih zajednica, uzimajući u obzir njegov odjek među različitim crnačkim populacijama diljem svijeta. Premda priznaje povijesne i kulturne veze unutar afričke dijaspore, izlaganje propituje može li afrofuturizam nadići geografske i kulturne granice i rezonirati univerzalno. Jedan od najsnažnijih aspekata ove umjetničke struje upotreba je naglašeno infrapolitičkih taktika kao što su odbacivanje, izbjegavanje, eskapizam i preispisivanje opresivne povijesti kako bi se ponudilo sigurno utočište. Alternativna stvarnost služi kao temelj promišljanja pozicionalnosti crnačkih subjekata podređenih europskom postkolonijalnom pogledu. Zaključno, u izlaganju se tvrdi da afrofuturizam služi kao moćan alat za zamišljanje i oblikovanje budućnosti crnačkih zajednica diljem svijeta. Prihvatanjem spekulativnih, mističnih, umjetničkih i istraživačkih narativa i odbacivanjem opresivnih povijesti, afrofutu-

turizam potiče mogućnosti inkluzivnijih i osnaženih budućnosti za sve pojedince koji su identificirani ili se identificiraju kao pripadnici crnačke rase, nudeći prostor za kolektivno djelovanje i afirmaciju unutar globalnog konteksta.

**George Manoudakis** grčki je socijalni antropolog (Sveučilište u Ljubljani, MA), zainteresiran za područja popularne, materijalne i vizualne kulture s posebnim fokusom na korištenje nostalgije i spekulativne budućnosti. Proveo je istraživanje u Grčkoj (Atena), Hrvatskoj (Zagreb), Sloveniji (Ljubljana) i Austriji (Beč) o pitanjima vezanim uz umjetničku produkciju i potrošnju multietničkih kolektiva kao oblika domaćinstva i izgradnje zajednice, u njihovim pokušajima da prevladaju uvriježenu retoriku podjele. Njegov glavni teorijski fokus odnosi se na "teoriju afekta" i koprodukciju afektivnih atmosfera u osjetilom tijelu.

## PANEL: Temporalnosti pučkih pobožnosti: religijska baština kao poligon gradnje zajedničkih otočnih budućnosti

### Moderatorica panela:

Marina Blagaić Bergman

### Panelisti:

Marina Blagaić Bergman, Joško Čaleta, Dora Dunatov, Iva Niemčić

Priključujemo se raspravi o budućnostima i ulozi etnologa u njihovim sukreiranjima, raspravom o baštinizaciji na primjeru izraza pučke pobožnosti na četiri hrvatska otoka. Na osnovi promatranja običaja vezanih za religijski aspekt života zajednice u kojima pojedinci skupno sudjeluju u izvedbi, ponavljanju i kontinuiranom obnavljanju, promišljat ćemo o temporalnom aspektu kulture koja se u procesu ponavljanja i reprezentacija baštinizira u ime budućnosti običaja i zajednice.

Studije slučaja koje ćemo prikazati su crkveno pučko pjevanje na otoku Šolti, korizmene procesije na otoku Hvaru (Za križen u mjestu Jelsa i selima Pitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj, Vrboska te Križić u gradu Hvaru), ophod Lancuni u mjestu Preko na Ugljanu te proljetna procesija Križi u gradu Rabu i okolnim mjestima Barbat, Banjol, Mundanije, Kapor, Supetarska Draga i Lopar. Problematizirat ćemo ulogu zajednica okupljenih u otočnim bratovštinama i župama te mapirati prakse i odluke koje su donosili u prošlosti kako bi sadašnjost koju smo etnografski zabilježili postala budućnost tih odluka. Poigrat ćemo se spekulacijama o mogućim budućnostima tih običaja s obzirom na građu, povijesni kontekst i kazivanja pripadnika zajednica. Pratit ćemo i ulogu etnologa u povijesnom kontekstu odabranih praksi i koliko su oni doprinijeli današnjem zatečenom stanju koje promatramo kao njihov doprinos budućnosti.

---

### dr. sc. Marina Blagaić Bergman

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
marina@ief.hr

### dr. sc. Iva Niemčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
iva@ief.hr

## Otočne procesije: hvarske korizmene procesije (Za križen, Križić) i rapska proljetna marijanska procesija Križi kao prostori zajedničkih tišina i ritmova

Na osnovi etnografskog bilježenja provođenja triju otočnih procesija koje se stoljećima odvijaju na Hvaru i Rabu, propitat ćemo temporalne aspekte elemenata kulture, u ovom slučaju izraza pučkih pobožnosti. Razumijevajući ove procesije kao kulturom uvjetovanu stvarnost, kao proizvod i odraz kulture, u istraživanju smo se usmjerile na izvanvjerske funkcije ovih običaja, na reprodukciju zajedništva, afektivne doživljaje i prakse izražavanja pobožnosti pojedinaca te heterogenost motivacija uvjetovanih osobnim i općim razlozima. Promatrajući procesije kao prostore društvenih odnosa, usmjerit ćemo se na narative u pisanim materijalima, na rodne i dobne aspekte pojedinih aktera provedbe, na baštinizaciju u procesima zaštite kulturnih dobara i religijskog turizma, kao i na pitanje pripadanja i legitimnosti sudjelovanja u samim običajima. Zajedničko kretanje i tjelesni doživljaj procesijskoga puta uz duhovno iskustvo svakog pojedinca vidimo kao ključne aspekte za etnološko i kulturno-antropološko promišljanje kontinuiteta, ponavljanja i sigurnosti zajednica u kreiranju budućnosti. Dodatno ćemo reflektirati na koji su način etnolozi uključeni u interpretaciju, kontakt sa zajednicama i procese zaštite.

**Marina Blagaić Bergman** znanstvena je suradnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorski rad obranila je 2014. iz interdisciplinarnog područja otočnih studija s temom utjecaja ekonomije na život stanovništva otoka Šolte tijekom 20. i 21. stoljeća. Osim etnografskih istraživanja otoka te doprinosa istih otočnim studijima, sudjeluje u projektima koji se bave urbanim studijima, antropologijom budućnosti i antropologijom migracija. Voditeljica je znanstveno-stručne udruge Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj.

**Iva Niemčić** viša je znanstvena suradnica i ravnateljica Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Godine 2007. doktorskom disertacijom pod naslovom *Ples i rod* stječe zvanje doktora znanosti etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Rezultate istraživanja objavljuje i izlaže na znanstvenim skupovima te primje-

njuje u stručnom radu. Posljednja knjiga, u suautorstvu s Joškom Čaletom, *Uvooo! Eviva nam kompanijam, pošla nam je alavija! - etnografija Lastovskoga poklada* nagrađena je Godišnjom nagradom "Milovan Gavazzi" Hrvatskog etnološkog društva za 2022. godinu.

---

### dr. sc. Joško Čaleta

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
josko@ief.hr

## Šolta revisited, crkveno pučko pjevanje otoka Šolte

U ovom ću se izlaganju osvrnuti na stanje crkvenoga pučkog pjevanja na otoku Šolti. Istraživanje akademika Jerka Bezića u 1980-ima svjedočilo je o živoj tradiciji koju su tada još predvodili vješti pjevači, kantaduri. Početkom 2000-ih u nekoliko je navrata crkveno pučko pjevanje otoka Šolte dokumentirano, presjek glazbene tradicije koncertnim modelima predstavljen je izvan otočne zajednice, u Zagrebu, te objavljen na nosačima zvuka. Dvadeset godina nakon toga bogata tradicijska praksa svela se na nekoliko istaknutih pjevača/kantadura koji rijetko imaju priliku predstaviti svoju vještinu. Ono esencijalno, što je prema Jerku Beziću bila *potreba* izražavanja zajednice (a ne umjetnička nadogradnja), s novim je generacijama pjevača zamijenjeno suvremenim standardnim crkvenim repertoarima. Posljednji izvođač pretkoncilskih repertoara u Donjem Selu na Šolti, na osnovi čijega kazivanja etnografski temeljim ovo izlaganje, riznica je glazbenog znanja koje u njegovoj izvedbi (iako izvan konteksta) zvuči živo i uvjerljivo. Prisjećajući se brojnih liturgijskih napjeva pjevanih u različitim prigodama tijekom crkvene godine, spomenuti kantadur gradi repozitorij glazbenih izvedbi arhaičkih praksi kao zalog za nove generacije koje će na taj način imati priliku okušati se u glazbovanju svojih predaka. Njegovo, u ovom trenutku petrificirano glazbeno doba, osigurava tako moguću budućnost, koja je zahvaljujući istraživačima prepoznata i zajedno s nositeljima tradicije zabilježena.

**Joško Čaleta**, etnomuzikolog, glazbeni pedagog, producent i dirigent, znanstveni je suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Uz znanstvenoistraživački rad o glazbenim praksama dalmatinskoga priobalja, otoka i zaleđa, fokus njegovih trenutnih istraživanja su suvremene prakse klapskog pjevanja, hrvatsko pučko crkveno pjevanje (glagoljaško pjevanje), otkanje, pjevanje uz gusle i druge glazbene tradicije primorske i dinarske regije. Aktivan je i na polju primijenjene etnomuzikologije kao voditelj brojnih vokalnih radionica i seminara. Savjetodavnu ulogu u formiranju glazbeno-scenskih izričaja folklornih skupina ostvaruje kao član stručnih, savjetodavnih i ocjenjivačkih komisija, smotri i festivala diljem Hrvatske.

---

### Dora Dunatov

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ddunatov@ief.hr

## Lancuni: korizmeni pučki ophod u Preku između zamišljanja prošlosti, življenja sadašnjosti i pregovaranja budućnosti

Pučki ophodni običaj pod nazivom Lancuni proizišao je iz stroge religioznosti otočne zajednice Preka, koja njime označava početak Korizme. Iako je održavan mimo crkvenih okvira, on zrcali tradiciju crkvenih procesija. Istodobno, vremenski i simbolično graniči s karnevalskim praksama, budući da na dan Pepelnice mještani zaviti u bijele plahte – *lancune* – i licima bijelim od brašna, svojim koracima, zvonima i potmulim uzvicima oživljavaju mračne ulice mjesta. U proteklih se sedamdeset godina suočio sa značajnim mijenama u kontekstu samih izvedbenih sastavnica i nositelja tradicije, zbog čega se s vremenom obogatio značenjima i divergentnim idejama o njegovu postanku, svrsi, izvedbi itd. Upravo ta divergentna značenja izvedbeno jedinstvenog običaja, koja danas dobivamo u kazivanjima mještana, daju slojeviti presjek zajednice, pružajući uvid u identitetsku, povijesnu, političku, društvenu i religioznu dinamiku mjesta. Kako se običaj dosad tek okrnio o stručno-znanstvenu literaturu, današnje istraživanje otvara pitanje uloge etno(muziko)loga i njegovo uplitanje u običaj, ne samo na razini pokušaja pronalaska vremenskog okvira i konteksta nastanka običaja već i na razini osvještavanja zajednice o izvedbenim i značenjskim mijenama koje su se događale kroz povijest. Ovim izlaganjem promišljam ishode takve stručne intervencije u sadašnjosti te zamišljam kako bi tako moderirana prošlost običaja utjecala na njegovu budućnost, a sve s namjerom pronalaska odgovora na razinu i pristup intervencije etno(muziko)loga kako se ne bi ugrozila sadašnja koherentnost običaja.

**Dora Dunatov** asistentica je u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Trenutačno pohađa doktorski studij etnomuzikologije na Sveučilištu za glazbu i izvedbenu umjetnost u Grazu s temom rekonstrukcije tržišta najranije hrvatske diskografske produkcije. Za povijesnim je elementom u etnomuzikologiji posegnula i u diplomskom radu, utvrđujući putove nastanka relativno mlade tradicije njegovanja Zadarskoga tanca. Širokih interesa, u zvučnim elementima tradicija i fenomena pronalazi inspiraciju za svoj znanstvenoistraživački rad, pa nerijetko zalazi na dijeljeni teren raznih znanstvenih disciplina.

## PANEL: Suradnjom i uvažavanjem prema zajedničkoj budućnosti

### Moderatorica panela:

Irena Miholić

### Panelisti:

Zvezdana Jembrih, Tomislav Habulin, Mirela Hrovatin, Vlatka Lemić, Koraljka Kuzman Šlogar

Panel okuplja suradnike različitih disciplina na projektu "Tradicijska kultura u digitalnom okružju: razvoj Referentnog centra za nematerijalnu kulturu" (TKuDOR) koji se provodi u Institutu za etnologiju i folkloristiku, a financiran je sredstvima iz fonda Europske unije – NextGenerationEU. Nastavlja se istraživanje i bilježenje života na terenu, obrada i arhiviranje gradiva, kao i njegovo kritičko promišljanje u dijakronijskom i sinkronijskom smislu. Dodatno, revitalizira se ideja koja se u krugovima Instituta i Hrvatskog etnološkog društva razmatrala osamdesetih godina dvadesetog stoljeća o objedinjavanju informacija, tj. mapiranju nematerijalne kulture. Podaci o nematerijalnoj kulturi raspršeni su na mnogim mjestima. Povezivanjem nositelja, znanstvenika, stručnjaka, umjetnika i svih zainteresiranih za tradicijsku kulturu te institucija i pojedinaca koji pohranjuju podatke o nematerijalnoj kulturi namjera je stvoriti pouzdanu i vjerodostojnu mrežu suradnika koji će zajedničkim djelovanjem raditi na dobrobiti nematerijalne kulture i društva u budućnosti. Svrha projekta je pružiti stručnu, tehnološku i intelektualnu podršku koje bi osigurale integriranje znanja, vještina i inicijativa institucija i zajednica te poboljšale njihovu vidljivost. Kroz zajednički rad, razmjenu znanja i uvažavanje, cilj je umrežiti alate, znanja i vještine u korist svih sudionika, u čemu uvelike pomaže primjena digitalnih tehnologija. Suradnici će propitivati aktualne izazove, mogućnosti i potrebe te će predstaviti svoje analize i zaključke s naglaskom na suradnji i uvažavanju.

**Irena Miholić** diplomirala je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, magistrirala 2005. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (Svirači, mediji i identitet Hrvatskog zagorja), gdje je 2009. godine obranila i doktorsku disertaciju Zabavna glazba u Hrvatskoj: etnomuzikološki i kulturnoantropološki pristup te stekla zvanje doktora znanosti u polju etnologije i kulturne antropologije. Od 2001. godine zaposlena je u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Dobitnica je nekoliko godišnjih nagrada HED-a (2009. za popularizaciju struke i 2019. za zaštitu kulturne baštine). Predsjednica je Nacionalnog odbora ICTMD-a. Teme njezinih znanstvenoistraživačkih interesa i publikacija obuhvaćaju hrvatsku tradicijsku i popularnu glazbu, tradicijska glazbala i sastave, tehnologiju u glazbi, nematerijalnu kulturu te digitalnu humanistiku.

---

### red. prof. mr. art. Zvezdana Jembrih

Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu  
zjembrih@yahoo.com

## Majka Božja Bistrička s ove i one strane oltara

Naširoko je znan kip Majke Božje Bistričke, središte nacionalnog marijanskog svetišta u Mariji Bistrici. Možda znamo i nekoliko osnovnih podataka o njemu – kasnosrednjovjekovna skulptura, neznanoga pučkoga kipara, crna od požara ili starosti ili od simboličke žalosti. Poznajemo liturgijske i paraliturgijske obrede i običaje, tradicijsku materijalnu i nematerijalnu baštinu, ali i živo tkivo hodočašća, proštenja, procesija, napjeva, zagovora i zahvala, kao i bistričke medenjake, *gvirc*, šarene tradicijske drvene igrčke, *kotlovinu*, *ringišpil*... No, što se doista događa s petstoljetnim drvenim kipom na glavnom oltaru odjevenim u haljine liturgijskih boja ili pak razodjevenim u doba došašća i korizme? Je li kip doista crn, otkad i zašto? Što je na njemu izvorno, a što rezultat preinaka kroz vrijeme? Kako izgleda izbliza? Kako pod mikroskopom? Kako iznutra? Koja su mu i kakva oštećenja? Što je potrebno poduzeti za njegovo očuvanje? Hitne mjere zaštite krhke materije toga zapravo neistraženoga i nezaštićenoga kipa pokazale su se odjednom presudnima za opstanak same supstancije spomenutoga svetišta. Slijede istražni, a zatim zaštitni konzervatorski radovi zbog kojih je upravo okupljen mali tim interdisciplinarnih stručnjaka. Kakav je odnos njegove materijalne tvarnosti i nataloženoga kulta koji traje i mijenja se kroz vrijeme? Što će se od te simbioze materijalnog i duhovnog prenijeti u budućnost? Predstoji suradnja s vlasnikom/korisnikom toga kulturnog dobra (vjerskom zajednicom), sa znanstvenicima i stručnjacima različitih disciplina (konzervatorima-restauratorima, povjesničarima umjetnosti, povjesničarima, teolozima, prirodoslovcima, etnologima, djelatnicima u kulturi i (vjerskom) turizmu), ali i s vjernicima, hodočasnicima, ljudima bistričkoga kraja i turistima, koja će osvijestiti, približiti i predočiti stručnoj i široj javnosti taj živi segment materijalne i duhovne nacionalne baštine i osigurati mu opstanak.

**Zvezdana Jembrih** diplomirala je 1990. godine na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti. Od 1993. godine radi kao konzervatorica-restauratorica, boravi na stručnom usavršavanju u Münchenu te na poslijediplomskom studiju u Budimpešti, gdje 2000. godine magistrira restauriranje drvene skulpture. Od 2020. godine redovita je profesorica na Odsjeku za konzerviranje i restauriranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Voditeljica je brojnih programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara sjeverozapadne Hrvatske. Objavljuje stručne članke, uređuje publikacije, vodi projekte te organizira radionice i izložbe iz područja zaštite materijalne, posebice sakralne, kao i nematerijalne kulturne baštine. U suradnji s Institutom za etnologiju i folkloristiku sudjeluje u terenskim etnografskim istraživanjima te u međunarodnom projektu "Kulturna

animalistika: interdisciplinarna polazišta i tradicijske prakse" (2020. – 2023.). Dobitnica je Godišnje nagrade Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za zaštitu kulturne baštine u 2022. godini za projekt "SOS za sveće".

---

### **Tomislav Habulin, mag. mus.**

doktorand Poslijediplomskog doktorskog studija Humanističke znanosti  
Sveučilišta u Zadru  
thabulin1@gmail.com

### **O napjevu "Majko Božja Bistrička"**

U izlaganju će se predstaviti dio nematerijalne baštine vezane uz vjerovanja i pučke crkvene pobožnosti. Običaji hodočašća u marijanska svetišta duboko su ukorijenjeni u tradicijsku kulturu. U sjevernom dijelu Hrvatske osobito je popularno hodočašće u nacionalno svetište u Mariji Bistrici pri kojem se često izvodi litanjski spjev "Majko Božja Bistrička". U kratkom pregledu razvoja tog spjeva kroz vrijeme vidljiva je njegova prilagodba emotivnim i duhovnim potrebama vjernika. Napjev, u osnovi snažno povezan s Lauretanskim litanijama, modificiran je kroz različite glazbene i tekstualne varijante, odražavajući promjene unutar društveno-političkog konteksta, često obogaćen zazivom "Kraljice Hrvata", što ističe nacionalni ponos. Prvi objavljeni zapis napjeva datira iz 1976. godine, dok su i ranije verzije uključivale prilagodbe koje odražavaju specifične lokalne običaje i potrebe vjernika. Istraživanjem tog spjeva otkrivaju se njegova bogata tradicija i varijabilnost, što ukazuje na njegovu važnost u očuvanju kulturnog identiteta i vjerske tradicije među Hrvatima. Različite lokalne inačice napjeva, prikupljene i analizirane tijekom terenskog rada, pružaju uvid u živu praksu vjerskog izražavanja i kulturne raznolikosti. Hoće li koncertna izvedba tog spjeva proširiti njegov značaj, učvrstiti ulogu u suvremenoj kulturnoj i vjerskoj praksi? Ili je njegova trajna vrijednost samo unutar obreda hodočašća? U ovom će se izlaganju preispitati smjer pučkih crkvenih pobožnosti u budućnosti s pozicije izvođača, aranžera i dirigenta.

**Tomislav Habulin** diplomirao je na Učiteljskom fakultetu i na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu. Kao glazbeni pedagog zaposlen je u OŠ Sesevska Sela. Doktorand je Sveučilišta u Zadru iz područja humanističkih znanosti, smjer etnologija i antropologija. Od 2011. godine titularni je orguljaš i zborovođa u svetištu Majke Božje Remetske. U suradnji s Hrvatskom glazbenom mladeži i FA SKUD-a "Ivan Goran Kovačić" realizirao je niz pedagoško-edukativnih programa o tradicijskoj kulturi. Za Međunarodnu smotru folkloru u Zagrebu od 2019. godine priredio je niz koncerata crkvenoga pučkog pjevanja. Član je Vijeća za kulturno-umjetnički amaterizam (Ministarstvo kulture i medija, Grad Zagreb).

---

### **dr. sc. Mirela Hrovatin**

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske  
mirela.hrovatin@min-kulture.hr

### **Intersektoralnost i interdisciplinarnost u postizanju održivog razvoja putem nematerijalne kulturne baštine**

U kontekstu očuvanja nematerijalne kulturne baštine značajan je koncept ciljeva održivog razvoja (engl. SDGs), kako to predlaže UNESCO na temelju UN-ove Rezolucije o kulturi i razvoju br. 66/208 (2011) i Agende za održivi razvoj 2030. (2015), a koji se povezuje i s nematerijalnom kulturnom baštinom kako je definira Konvencija iz 2003. godine. Razrada povezanosti tih dvaju koncepata u okviru UNESCO-ovih aktivnosti navodi da područje očuvanja nematerijalne baštine treba uzeti u obzir šire probleme i stanje društva. Dok se tradicija u svojoj naravi odvija i bez većih intervencija službenih institucija, unutar spomenute agende postavlja se pitanje uloge državnih i stručnih institucija u očuvanju onog dijela tradicije koji bi doprinio održivom razvoju. Osim što bi mnogo resora moglo poduprijeti različite aktivnosti na očuvanju nematerijalne baštine zasebno unutar svojeg službenog radnog okvira (kultura, turizam, poljoprivreda, gospodarstvo, sport, znanost, obrazovanje i dr.), nastoji se iznaći model njihova zajedničkog djelovanja, odnosno intersektoralnosti. No, za postizanje takve suradnje potreban je sustavniji rad na dijalogu između različitih institucija i nositelja kako bi se pronašla odgovarajuća rješenja za različite vrste nematerijalne baštine i njihov doprinos održivom razvoju. Novija promišljanja kulturu vide i kao zaseban sektor (Mondiacult 2022) te području kulture pridaju veći značaj nego što se to činilo tijekom 20. stoljeća. Dodatno, interdisciplinarni pristup koji valorizira i usmjerava aktivnosti očuvanja nematerijalne baštine nužan je za postizanje dugoročnih rezultata korisnih za društvo u cjelini. Sve se to prelama na tradiciji, ali tradicija može i prevladati neke od postojećih prepreka u društvenom okruženju i institucionalnim sustavima. U ovom će se izlaganju na odabranim primjerima pokazati kako etnolozi i kulturni antropolozi u Hrvatskoj razvijaju vlastiti teorijski pristup očuvanju nematerijalne kulturne baštine i u praksi posreduju između različitih dionika kako bi odgovorili na konkretne potrebe društva.

**Mirela Hrovatin** viša je stručna savjetnica-konzervatorica u Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, gdje od 2006. godine radi na zaštiti kulturne baštine, posebno nematerijalne. Doktorirala je etnologiju i kulturnu antropologiju 2015. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2019. godine docentica je na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, gdje predaje kao vanjska suradnica. Sudjeluje u znanstvenim istraživanjima te objavljuje stručne i znanstvene radove. Članica je Hrvatskog etnološkog društva, Hrvatskog mariološkog instituta, međunarodne mreže znanstvenika EASA Pilgrimage Studies Network PILNET, mreže stručnjaka za nematerijalnu baštinu Europe (ENFP ICH) i svijeta (UNESCO network of facilitators for ICH).



---

**dr. sc. Vlatka Lemić**

Središnji ured za arhivsku građu Sveučilišta u Zagrebu  
vlatka.lemic@unizg.hr

**Zaštita i dostupnost nematerijalne kulturne baštine:  
arhivska perspektiva**

Podaci o nematerijalnoj kulturnoj baštini raspršeni su na različitim mjestima stoga njihovo prikupljanje i dokumentiranje predstavlja kompleksnu aktivnost koja zahtijeva multidisciplinarnu suradnju znanstvenika i sudionika s informacijskim i baštinskim stručnjacima. U izlaganju će se ukazati na brojnost i raznolikost informacijskih izvora vezanih uz nematerijalnu kulturnu baštinu koji se čuvaju u hrvatskim arhivima i arhivskim zbirkama. Osvrnut će se na mogućnosti njihova korištenja te na otvorena pitanja koja se tiču njihova evidentiranja, obrade i dostupnosti.

**Vlatka Lemić** voditeljica je Središnjeg ureda za arhivsku građu Sveučilišta u Zagrebu. Arhivska je savjetnica, predavačica na studiju arhivistike u Zagrebu i aktivna sudionica različitih stručnih i međunarodnih projekata u području kulture, arhivske djelatnosti i digitalizacije baštine (Kreativna Europa, Erasmus+, TMO, DARIAH, AERI i dr.). Potpredsjednica je ICARUS-a i predsjednica ICARUS Hrvatska, članica Izvršnog vijeća EURBICA-e i EGSAH-a, stručnih tijela ICA-e, Time Machine ambasadorica i članica Savjetodavnog odbora Europeane.

---

**dr. sc. Koraljka Kuzman Šlogar**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
koraljka@ief.hr

**Kulturno nasljeđe u digitalnom dobu: integracija, suradnja  
i inovacija**

U ovom će se izlaganju predstaviti neki od ključnih aspekata digitalne transformacije kulturnog nasljeđa, fokusirajući se na integraciju terenskih istraživanja i digitalizacije te potencijale suradnje među nositeljima nematerijalne kulture u virtualnom prostoru. Polazeći od konteksta terenskih istraživanja etnologa koji dokumentiraju život i običaje, istražiti će se kako digitalne tehnologije mijenjaju način prikupljanja, obrade i pohrane podataka o nematerijalnoj kulturi. Posebno će se osvrnuti na ulogu digitalnih platformi i baza podataka u olakšavanju pristupa kulturnom nasljeđu te poticanju suradnje među nositeljima nematerijalne kulture u virtualnom prostoru. Također će se propitati i kako

digitalne tehnologije mogu podržati cilj povezivanja nositelja nematerijalne kulture radi zajedničkog rada na zaštiti i očuvanju nasljeđa, kao i razmjene znanja među njima. Analizirajući politike Europske komisije prema kulturnom nasljeđu, istražiti će se kako se te politike reflektiraju u praksi te koliko se pažnje posvećuje digitalizaciji, očuvanju i promociji kulturnih resursa. Kroz primjere dobre prakse i identifikaciju ključnih smjerova za budući razvoj, istaknut će se potencijali digitalnih tehnologija u podršci politikama, jačanju integracije, suradnje i inovacije u digitalnoj transformaciji kulturnog nasljeđa. Također, identificirat će se potencijalni smjerovi za daljnji razvoj politika i praksi u ovom području s ciljem unaprjeđenja očuvanja i promocije nematerijalne kulture u digitalnom dobu.

**Koraljka Kuzman Šlogar** diplomirala je povijest, etnologiju i muzeologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirala u području humanistike, polje etnologija i kulturna antropologija. Od 2001. godine zaposlena je u Institutu za etnologiju i folkloristiku na radnom mjestu voditeljice Odjela dokumentacije. Upravlja projektima digitalizacije i razvoja digitalnog repozitorija te istovremeno radi na publiciranju i promociji arhivskog materijala. Sudjeluje kao voditeljica ili suradnica u više domaćih i međunarodnih stručnih i znanstvenih projekata u području digitalne humanistike i etnologije. Trenutno je njezin fokus usmjeren na razvoj e-infrastrukture za umjetnost i humanističke znanosti te na povezivanje sa srodnim institucijama na nacionalnoj i međunarodnoj razini kako bi se stvorila virtualna znanstvena istraživačka mreža. Nacionalna je predstavnik i koordinatorka za Hrvatsku u međunarodnom konzorciju DARIAH-ERIC te osnivačica i suvoditeljica DARIAH-EU radne skupine ELDAH. Članica je različitih nacionalnih i međunarodnih udruženja, radnih grupa i odbora.

# Individualna izlaganja

## **dr. sc. Zvezdana Antoš**

Etnografski muzej, Zagreb  
zantos@emz.hr

## **izv. prof. dr. sc. Petra Kelemen**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju  
pkelemen@ffzg.unizg.hr

## **izv. prof. dr. sc. Sanja Lončar**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju  
sloncar@ffzg.unizg.hr

## **Suradnja ustanova i disciplina kao put za budućnost: primjer radionice "Intimni prostori svakodnevice"**

U izlaganju će se predstaviti radionica "Intimni prostori svakodnevice" koja se tijekom 2023. i 2024. godine održava u sklopu istoimene izložbe Etnografskog muzeja u Zagrebu (autorica izložbe: dr. sc. Zvezdana Antoš, muzejska savjetnica). U radionici sudjeluju studenti i nastavnici s četiri sastavnice Sveučilišta u Zagrebu: Filozofskog fakulteta (Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju), Akademije likovnih umjetnosti (Odsjek za animirani film i nove medije), Arhitektonskog fakulteta (Odsjek Studija dizajna i Katedra za arhitektonsko projektiranje) i Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije (Drvnotehnoški odsjek). Radionica je posvećena promišljanju i kritičkom sagledavanju intimnih prostora, njihova stvaranja, njihovih karakteristika i promjena, pozitivnih i negativnih emocija koje se uz njih vežu, uloga koje intimni prostori imaju u životu pojedinaca i u odnosima s drugima. Istraživanjem, analiziranjem i interpretiranjem intimnih prostora nastoji se pridonijeti razumijevanju međudjelovanja ljudi i prostora. Uz početna predavanja nastavnika koja su tematizirala teorijske koncepte i metodološke pristupe u istraživanjima prostora u različitim disciplinama, radionica je posvećena intenzivnom timskom radu studenata pod vodstvom nastavnika kao mentora. U izlaganju će se prikazati sadržaj radionice, od njezina osmišljavanja preko istraživačkog rada do stvaranja izložbe studentskih radova koji će biti izloženi u sklopu izložbe "Intimni prostori svakodnevice". Pritom će se naglasiti potencijal suradnje ustanova i različitih disciplina. S jedne strane, riječ je o suradnji muzejske ustanove s fakultetima, koja studentima pruža uvid u rad muzeja i priliku za stjecanje novih znanja i vještina. S druge strane, riječ je o uskoj suradnji različitih disciplina, čime

studenti i nastavnici dobivaju vrijedno iskustvo timskog rada u multidisciplinarnim timovima. Autorice oba vida suradnje prepoznaju kao iznimno važna u promišljanju budućnosti etnologije i kulturne antropologije: i u sklopu sveučilišnih studija etnologije i kulturne antropologije i u istraživačkom i primijenjenom radu etnologa i kulturnih antropologa u različitim područjima njihova djelovanja.

**Zvezdana Antoš**, muzejska savjetnica, ravnateljica je Etnografskog muzeja u Zagrebu od 2023., a voditeljica Zbirki pokućstva, kućnog inventara, slika i maketa od 1996. godine. Autorica je knjiga *Europski etnografski muzeji i globalizacija* (2012), *Zbirka slika* (2017) i *Zbirka pokućstva* (2022). Suurednica je (s Annette B. Fromm i Viv Golding) knjige *Museums and Innovations* (Cambridge Scholars Publishing, 2016) i urednica časopisa *Etnološka istraživanja* (od 2022. godine). Autorica je 40 izložbi, 60 stručnih i znanstvenih radova u domaćim i inozemnim publikacijama, 7 multimedijских publikacija te urednica muzejske mrežne stranice (2004. - 2015.). Bila je voditeljica EU projekata i članica upravnih odbora međunarodnih muzejskih organizacija ICOM-ICME, Europski muzejski forum - EMF i Inclusive Museum Research Network.

**Petra Kelemen** izvanredna je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Surađivala je na petnaestak znanstvenih projekata, a trenutno surađuje na projektima "Transformacija postindustrijskog grada: prostor, zajednica i rad" i "Ugrožena drvena arhitektura Banovine/Banije, Pokuplja i Posavine (Hrvatska, EU)". Objavila je suautorsku znanstvenu knjigu, suautorsku znanstveno-popularnu publikaciju te tridesetak znanstvenih i stručnih radova u znanstvenim časopisima i zbornicima. Dobitnica je nagrada i priznanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (2005., 2013. i 2015. godine) i Hrvatskog etnološkog društva (2015., 2019. i 2020. godine). U središtu njezina znanstvenog interesa i predavačkog rada su kulturne politike, konstrukcija baštine, nematerijalna kulturna baština, festivali i druga javna događanja, antropologija turizma.

**Sanja Lončar** izvanredna je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje predaje kolegije iz područja antropologije prostora i mjesta, arhitekture i stanovanja te zaštite i očuvanja baštine. Objavila je četrdesetak znanstvenih i stručnih članaka u domaćim i inozemnim znanstvenim časopisima i zbornicima radova. Suautorica je jedne knjige i suurednica jednog zbornika, nekoliko stručnih (konzervatorskih) studija, strateških dokumenata i izložbi. Aktivna je u strukovnim udruženjima, Društvu "Terra banalis", Hrvatskom etnološkom društvu i Europskom vijeću za sela i male gradove (ECOVAST). Kontinuirano surađuje s nizom ustanova, udruga, lokalnih samouprava i zajednica te srednjim školama na projektima zaštite i očuvanja baštine.

---

**dr. sc. Klementina Batina**

Odsjek za etnologiju ZPDZ HAZU  
klementina@hazu.hr

## Promišljanja o budućnosti primijenjene etnologije i antropologije u kontekstu djelatnosti baštinskih ustanova i *kreativnog* sektora

Osnivanje i uspostava posjetiteljskih centara, centara za interpretaciju baštine, eko-muzeja i javnih ustanova u kulturi u kojima se, u sprezi s turističkim sektorom, interpretiraju materijalni i nematerijalni aspekti kulturne (u najvećoj mjeri tradicijske) baštine, u djelokrugu su gradova i općina kao jedinica lokalnih samouprava. U njihovoj je nadležnosti i odabir projektnog tima za razradu muzeoloških likovnih postava te zapošljavanje voditelja i stručnog osoblja. Dionici razvojnih baštinskih projekata posjeduju (ili bi trebali posjedovati) određeno znanje, vještine i profesionalni status koji ih kvalificira kao autoritete u pojedinoj fazi procesa odlučivanja ili u obavljanju specifičnih aktivnosti. Integralan pristup razvojnim lokalnim i nacionalnim programima svakako bi trebao uključiti i civilizacijske i prostorne vrijednosti, ekonomsku učinkovitost, institucionalnu održivost, podršku lokalne zajednice i druge aspekte kao ravnopravne elemente razvoja te osigurati pristup korištenju javnih dobara. Višerazinsko upravljanje u smislu javno-privatnog partnerstva te modeli participativnog upravljanja u kulturi, u određenoj mjeri, omogućuju participaciju udruga građana i podršku struke. Etnolozi i kulturni antropolozi posjeduju specifična znanja i vještine koji su neophodni u razvojnim kulturnim politikama i osmišljavanju i implementaciji (eko) muzejskih postava i kulturno-turističkih, umjetničkih i edukativnih programa za posjetitelje stoga je potrebno iznijediti model i alate koji će potaknuti (ili nametnuti) suradnju struke i upravljačkih mehanizama.

**Klementina Batina** diplomirala je povijest umjetnosti i komparativnu književnost (1999.) i muzeologiju (2013.) te doktorirala na Poslijediplomskom studiju književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture (2015.) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2003. godine zaposlena je na Odsjeku za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u istraživačkom zvanju i na radnom mjestu stručne suradnice, a od 2023. godine na radnom mjestu znanstvene suradnice za znanstveno polje etnologija i kulturna antropologija u području humanističkih znanosti. Autorica je više znanstvenih i stručnih radova te knjige *Aspekti ženskog autorstva u ranoj hrvatskoj etnologiji i folkloristici* (2018). Kao članica Upravnih odbora strukovnih udruga (Hrvatsko etnološko društvo, HR ECOVAST) sudjeluje u organizaciji znanstveno-stručnih skupova i drugih aktivnosti s ciljem podrške razvoja baštinskih resursa lokalnih zajednica.

---

**Tomislav Barhanović**

Muzej Sinjske alke  
tomislav.barhanovic@gmail.com

## Inovacije u muzejskom sektoru: perspektiva privatnih muzeja u budućnosti

Inovacije u muzejskom sektoru postaju ključan faktor za dugoročnu održivost i relevantnost privatnih muzeja u budućnosti. Suvremeni se muzeji suočavaju s izazovom prilagođavanja brzim tehnološkim promjenama, usklađivanjem s novim preferencijama publike i rastućom konkurencijom u kulturnom sektoru. U tom kontekstu, privatni muzeji imaju potrebu za kontinuiranim inovacijama kako bi privukli i zadržali publiku te osigurali svoju financijsku održivost. Inovacije u privatnim muzejima obuhvaćaju širok spektar aktivnosti, uključujući digitalizaciju i virtualizaciju izložbi radi dostupnosti publici putem interneta, implementaciju interaktivnih iskustava kako bi se povećao angažman posjetitelja te korištenje naprednih tehnoloških alata poput proširene stvarnosti (AR) i virtualne stvarnosti (VR) kako bi se obogatilo posjetiteljsko iskustvo. Osim tehnoloških inovacija, privatni muzeji mogu također istraživati nove pristupe u kreiranju i prezentaciji izložbi, surađivati s umjetnicima i kreativnim industrijama te razvijati inovativne obrazovne programe i događaje koji privlače različite segmente publike. Inovacije u muzejskom sektoru ne samo da omogućavaju privatnim muzejima da se prilagode suvremenim trendovima i potrebama publike već i potiču kreativnost, otvaraju nove poslovne prilike i osnažuju ulogu muzeja kao centara kulturne i društvene interakcije. Kako bi unaprijedio svoje aktivnosti i osigurao svoju budućnost, Muzej Sinjske alke planira implementirati inovativne tehnologije poput virtualnih tura koje će omogućiti posjetiteljima da istraže muzejski postav iz udobnosti svog doma, održavanjem interaktivnih izložbi i online obrazovnih programa uz pomoć interaktivnih pametnih uređaja ili digitalnih kioska da bi se proširio doseg i angažirala šira publika, uz obvezno intenzivnije korištenje digitalnog marketinga i komunikacija: korištenje društvenih medija, mrežnih stranica, mobilnih aplikacija i drugih digitalnih kanala komunikacije omogućit će muzeju da dosegne širu publiku i promovira svoje aktivnosti. Kroz kontinuirano ulaganje u inovacije, privatni muzeji mogu ostvariti svoju viziju kao dinamične institucije koje inspiriraju, obrazuju i povezuju zajednice, čime osiguravaju svoju vitalnost i relevantnost u budućnosti.

**Tomislav Barhanović** diplomirao je etnologiju i povijest 2005. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U razdoblju od 2013. do 2014. godine bio je voditelj Galerije Sikirica u Sinju, a 2015. godine položio je stručni ispit za kustosa. Od 2017. godine zaposlen je kao kustos u Muzeju Sinjske Alke. Temeljni poslovi kojima se bavi uključuju stručnu i znanstvenu obradu i sistematizaciju muzejskih zbirki etnografskog odjela, poslo-

ve na trajnoj zaštiti muzejske građe i muzejske dokumentacije te njihovo interpretiranje i prezentiranje javnosti putem muzejskog postava te različitih komunikacijskih oblika u stvarnom i virtualnom okruženju. Sastavni dio njegova posla uključuje rad s posjetiteljima te pružanje informacija o muzejskim zbirkama i muzeju. Osim toga, redovita suradnja s Turističkom zajednicom grada Sinja, svim kulturnim udrugama iz Cetinske krajine te s raznim medijima odvijaju se s ciljem predstavljanja stalnog postava i rada muzeja široj javnosti. Povrh redovitih poslova održavanja i očuvanja muzejske zbirke, Tomislav Barhanović obavlja poslove katalogiziranja i inventarizacije muzejske građe. Svake godine sudjeluje u cjelokupnoj organizaciji Sinjske Alke, koja predstavlja jedan od važnijih elemenata lokalne, ali i nacionalne nematerijalne kulturne baštine, objedinjujući tako istovremeno njegov interes i brigu o materijalnoj i nematerijalnoj kulturi Sinja i Cetinske krajine. Član je Hrvatskog etnološkog društva.

---

**prof. dr. sc. Marijana Belaj**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju  
mbelaj@ffzg.unizg.hr

**izv. prof. dr. sc. Tihana Rubić**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju  
trubic@ffzg.unizg.hr

## **Budućnost(i) etnologije i kulturne antropologije izvan akademije?**

Izlaganjem ćemo se osvrnuti na stanje i perspektive etnologije i kulturne antropologije kao primijenjene znanosti, te propitati prepreke i potencijale za osnaživanje odnosa akademskog i izvanakademskog područja djelovanja etnologa i kulturnih antropologa. Polazište izlaganja je više puta reflektirana i uočena potreba za prepoznatljivosti struke u izvanakademskom prostoru kao resursa na tržištu te za čvršćim povezivanjem studija i tržišta rada. Nadalje, godišnji skup krovne hrvatske strukovne udruge etnologa i kulturnih antropologa, kojim se potiču rasprave o načinima na koje je naša struka usmjerena na budućnost(i), kao i početak izvođenja reformiranog zagrebačkog sveučilišnog prijediplomskog, diplomskog i doktorskog studija etnologije i kulturne antropologije, čine nam se kao pogodan kontekst i prilika za reaktualizaciju pitanja primjene etnografskih istraživanja na tržištu, transferabilnosti kulturnoantropoloških znanja i prepoznatljivosti discipline u neakademskom prostoru, napose poslovnom sektoru. U izlaganju ćemo predstaviti recentne podatke o etnološkim i kulturnoantropološkim znanjima i vještinama relevantnima u području primjene na tržištu, a potom raspravljati o izabranim segmentima novih studijskih programa etnologije i kulturne antropologije na zagrebačkom

sveučilištu koji su velikim dijelom oblikovani na temelju tih podataka. Tim se studijima, naime, nastoji potaknuti učenje kroz praksu i primjenu kvalitativnih metoda te ojačati vezu studija i tržišta rada.

**Marijana Belaj** redovita je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Glavnina njezinih istraživanja je u području antropologije religije, hodočašća i svetih mjesta, pri čemu se najviše bavi interreligijskim dinamikama, procesima de/sakralizacije te odnosom religije i baštinskih politika. Također, tijekom proteklih nekoliko godina prati odnos etnološkog i kulturnoantropološkog znanja, obrazovanja i potreba tržišta rada te istražuje primjenu kulturnoantropoloških znanja i vještina, posebno u poslovnom sektoru te u području razvoja zajednica.

**Tihana Rubić** izvanredna je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Njezini znanstveni interesi obuhvaćaju područje antropologije rada i nezaposlenosti, obitelji i starenja, postindustrijskih gradova, javnih prostora i urbanih budućnosti. Dio istraživačkog i nastavnog rada posvećuje vizualnoj etnografiji, fotografiji i etnološkom arhivu te (s M. Belaj) prati odnos znanosti, obrazovanja i tržišta rada. Suautorica je (s N. Škrbić Alempijević i S. Potkonjak) metodološke knjige *Misliti etnografski: kvalitativni pristupi i metode etnologije i kulturne antropologije* (2016).

---

**Ivana Budimir**

Nezavisna istraživačica  
ivana.budimir696@gmail.com

## **Infrastrukture zračenja: etnografija elektromagnetskog zagađenja u Zagrebu**

Ovo se izlaganje temelji na istraživanju provedenom za potrebe diplomskog rada, u čijem je fokusu bilo istražiti urbani prijemor i naracije straha koji se tiču mobilne infrastrukture povezane s elektromagnetskim zagađenjem u zagrebačkom naselju Vrbani III. Pritom su primijenjeni teorijski postulati antropologije infrastrukture i zagađenja, polazeći od relacijske dimenzije infrastrukture i čovjeka, odnosno društvenih efekata infrastrukture. Budući da su naracije straha ispoljene putem prosvjeda i drugih aktivnosti, ovaj je fenomen sagledan kroz prizmu slučajnog ekološkog aktivizma koji je prerastao u oblik digitalnog aktivizma. Tijekom istraživanja nastojalo se doznati kako je mobilna infrastruktura, inače nevidljiva, iznenada postala predmetom konflikta. Umjesto ideje tehnološkog napretka i olakšanja života stanarima tog naselja, simbolizirala je nekontrolirano zračenje koje će naštetiti svima, napose djeci. Uzrok sukoba bio je nesklad u shvaćanju povezanosti

bežične tehnologije i okoliša koja se ispoljava u odnosu prema tijelu i zdravlju. Tehnologija je percipirana kao oblik nadzora nad ljudima, mehanizam upravljanja, direktnog narušavanja intime te vrsta biokontrole. Istraživanje je provedeno 2023. godine pomoću medijske etnografije, diskurzivnom analizom kiberprostora - medijskih portala i YouTube kanala "Kvart Vrbani". Rezultati istraživanja pokazali su da je nerazumijevanje elektromagnetskog zračenja predstavljalo ključni razlog zbog kojeg je pokrenut protest građana, da je nužna bolja javna komunikacija znanstvenika te komunikacija javnih donositelja odluka sa zajednicom prilikom smještanja mobilne infrastrukture u određeno područje, točnije sudjelovanje zajednice u donošenju odluka.

**Ivana Budimir** magistrirala je 2024. godine antropologiju te etnologiju i kulturnu antropologiju pri Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom studija sudjelovala je u brojnim studentskim aktivnostima - terenskim istraživanjima, praksama i radionicama. Autorica je nekoliko tekstova objavljenih u studentskim časopisima, a bila je i glavna urednica studentskog časopisa *Antropološki almanah*. Područja njezina interesa obuhvaćaju antropologiju migracija, urbanu antropologiju i antropologiju nasilja i sukoba. Od veljače 2023. godine surađuje na znanstveno-istraživačkom projektu ERIM.

---

#### **Mario Buletić**

Etnografski muzej Istre - Museo etnografico dell'Istria  
mario@emi.hr

#### **dr. sc. Duga Mavrinac**

Etnografski muzej Istre - Museo etnografico dell'Istria  
duga@emi.hr

## **Kolaborativnim praksama prema društveno angažiranom muzeju: budućnost ili utopija?**

Društveni angažman kao imperativ suvremenosti zahtijeva od antropologije i muzeologije da ponude odgovore na kritike i pritisak te zauzmu društveno relevantnije, javno angažiranije i odgovornije postavke u odnosu na različite i višestruke zajednice s kojima su u suživotu (Clifford 1997; Beck i Maida 2013; Kreps 2020; Chynoweth et al. 2020 i dr.). Ovo izlaganje ima za cilj predstaviti projekt "Kontakt zona Etnografskog muzeja Istre - Museo etnografico dell'Istria" (EMI-MEI), osmišljen radi aktivnijeg sudjelovanja u politikama i inicijativama socijalne inkluzije, izgradnji društvenih i kulturnih ravnopravnosti i borbi protiv nejednakosti koristeći metodologije socijalne inovacije, primijenjene antro-

pologije te društveno angažiranih muzejskih praksi. Slijedeći navedenu polazišnu točku, 2023. godine pokrenuta je suradnja s Udrugom za promicanje queer kulture i LGBTQ+ prava - Proces u cilju prikupljanja i predstavlja *coming out* priča LGBTQ+ zajednice i kolaborativne izgradnje budućeg Coming Out Muzeja (COME), a ove godine započeto je i istraživanje suvremenih radnih migracija na području Istre. Pritom, Kontakt zona označava klizne, okružne ili ponekad ukružene granice područja djelovanja EMI-MEI-a čijom se aktivacijom rastvara i propituje suvremena, ali i buduća uloga etnografskog muzeja "unutar, izvan i oko" njegovih zidina (Carattini 2015). U konačnici, Kontakt zona, kao mjesto susreta i participacije, promišlja potencijalne budućnosti muzeološkog djelovanja propitujući pojmove poput baštine (čije? i za koga?) i zajednice te njihovu ulogu u izgradnji društvene održivosti kao resursa za pravedniju budućnost.

**Mario Buletić** muzejski je savjetnik u Etnografskom muzeju Istre - Museo etnografico dell'Istria. Područje njegova interesa i rada seže od kritičke muzeologije, digitalnih aspekata u muzejskoj teoriji i praksi, istraživanja i prikaza fenomena svakodnevnog života od društvene uključenosti i participativnih praksi u muzejskom okruženju.

**Duga Mavrinac**, kustosica u Etnografskom muzeju Istre - Museo etnografico dell'Istria, stekla je magisterij iz kulturne antropologije i etnologije na Sveučilištu u Sieni u Italiji, a doktorat iz etnologije i kulturne antropologije na Sveučilištu u Zagrebu. U razdoblju od 2016. do 2021. godine radila je kao asistentica u Institutu za antropologiju u Zagrebu, gdje je, uz ostalo, surađivala na istraživačkim projektima HRZZ-a iz polja sociokulturne antropologije, "Historical Perspectives on Transnationalism and Intercultural Dialogue in the Austro-Hungarian Empire" (TIDA) i "Solidarna ekonomija u Hrvatskoj: antropološka perspektiva" (SOLIDARan). U kustoskom i istraživačkom radu bavi se temama iz područja ženske radne migracije, antropologije rada, antropologije skrbi te vizualne antropologije i muzeologije. Suradnica je na projektima FeMigLab i SustainWELL te od 2020. godine članica uredništva međunarodnog znanstvenog časopisa *Visual Ethnography*.

---

#### **Mia Čujkević-Plečko**

Etnografski muzej Zagreb  
mcplecko@emz.hr

## **Ništa nije sigurno osim poreza i smrti**

Svakodnevno smo okruženi vijestima o smrti i umiranju, a jedina sigurna budućnost koju možemo potvrditi jest ona koja uključuje smrt. Ipak, s razvojem biomedicine i produžavanjem ljudskog životnog vijeka smrt nikad nije bila udaljenija od životne svakodnevice,

a u kojoj se smrt i umiranje najčešće odvijaju u bolnicama – daleko od prostora životnih aktivnosti (Aries 1989: 183, 184). Osim toga, s razvojem biomedicine došlo je do porasta broja starijih osoba s kroničnim oboljenjima, a smrt je postala gotovo neprirodna - za skoro sve postoji lijek/terapija (Kübler-Ross 1980: 8). Može se reći kako nam okolnosti današnjeg života često ne omogućavaju pravo na bolest, umiranje i naposljetku smrt. U drugoj polovici 20. stoljeća liječnica Elisabeth Kübler-Ross objavljuje djelo *Razgovori s umirućima* u kojem donosi pregled razgovora s terminalno bolesnim pacijentima, koji nerijetko doživljavaju socijalnu smrt prije one fizičke, a u prihvaćanju svoje smrtnosti prolaze kroz različite faze. Spomenuto se djelo ističe kao začetak sustavnijeg istraživanja umiranja te toga kako ga učiniti čim lakšim i bezbolnijim. Velik doprinos proučavanju antropologije smrti i poticaj za daljnja istraživanja predstavljaju i radovi etnologinje Jasne Čapo, koja, koristeći se autoetnografskom metodom, donosi prikaz i promišljanja o bolesti te naposljetku smrti bliskih osoba (2009, 2010). Osim pružanja podrške umirućima, smrt utječe i na obitelj i dinamiku obiteljskih odnosa. U svojem radu "Family Letter Writing in Terminal Cancer" (2022) psihoterapeutkinja Tina L. Nirk predlaže upotrebu autoetnografije kao terapijske metode koja pruža mogućnost suočavanja s gubitkom, a koja se oslanja na ideju *autoetnografskog prosvjetljenja* (Bochner 2013) – pišući o doživljenim događajima otvaramo prostor za ponovno promišljanje i reinterpretaciju proživljenog. Na tragu dosadašnjih istraživanja o smrti i umiranju te polazeći od autoetnografskog iskustva u kojem promišljam gubitak dviju bliskih osoba u izlaganju ću ukratko predstaviti svoje dosadašnje zaključke. Smrt i umiranje u svojem dosadašnjem istraživanju promatram interdisciplinarno – koristeći se kulturnoantropološkom, povijesnom te literaturom iz područja psihologije. Cilj bavljenja ovom temom je otvaranje dijaloga za utvrđivanje mogućnosti za osmišljavanje politika kojima se smrt i umiranje te suočavanje s gubitkom u budućnosti možda mogu uklopiti u svakodnevni život na humaniji i inkluzivniji način.

**Mia Čujkević-Plečko** je po završetku studija arheologije i etnologije i kulturne antropologije 2016. godine odradila pripravništvo za kustosicu u Etnografskom muzeju. Od 2019. do 2023. godine radila je na radnom mjestu kustosice dokumentaristice u Muzejsko-memorijalnom centru Dražen Petrović, a od kolovoza 2023. godine zaposlena je na radnom mjestu kustosice u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Sudjelovala je na više stručnih i znanstvenih skupova te je autorica dvaju stručnih i jednog preglednog rada. Autorica je i koautorica pet manjih povremenih izložbi.

---

### **Mia Čujkević-Plečko**

Etnografski muzej Zagreb  
mcplecko@emz.hr

## **Likovna intervencija u dvorištu nove čuvaonice Etnografskog muzeja u Zagrebu u ulici Andrije Kačića Miošića 9**

Projekt "Likovna intervencija u dvorištu nove čuvaonice Etnografskog muzeja u Zagrebu (EMZ) u ulici Andrije Kačića Miošića 9" suradnja je Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu i Etnografskog muzeja u Zagrebu koja je okupila likovne umjetnike i kustose s ciljem reinterpretacije dvorišnog prostora nove čuvaonice Etnografskog muzeja u Kačićevoj ulici. Na temelju predstavljanja zbirke te misije i vizije EMZ-a, a uz mentorstvo mag. edu. art. Mije Maraković, studenti i alumni ALU-a osmislili su vizualni predložak za oslikavanje murala na metalnim pločama koje će biti postavljene na vanjskom zidu dvorišta nove čuvaonice Etnografskoga muzeja, a koji će se izraditi u travnju 2024. godine. Potreba za likovnom intervencijom u vanjskom prostoru nove čuvaonice EMZ-a u Kačićevoj 9 uočena je zbog estetske neusklađenosti novouređenog objekta čuvaonice i starih vanjskih zidova, a koji čine prednje dvorište i prilaz zgradi čuvaonice. Navedeni kompleks sastoji se od prostora suvremene muzejske čuvaonice, restauratorske radionice i radnih prostora, a zamišljen je i kao mjesto održavanja restauratorskih i likovnih radionica za javnost. Potrebno je naglasiti kako je nova čuvaonica EMZ-a prva čuvaonica dostupna javnosti na području Republike Hrvatske. Ovakav tip čuvaonica u skladu je s najvišim standardima muzeoloških praksi koje teže predstaviti muzejski rad javnosti te ga uključiti u očuvanje i interpretaciju baštine. Ciljevi ovog projekta su usklađivanje novoobnovljenog objekta Etnografskog muzeja i vanjskih zidova prednjega dvorišta, a koji će vizualno estetski oplemeniti vanjski ulazni prostor, te povećanje interesa javnosti za posjet čuvaonici. Također, likovne intervencije studenata i alumnija na vanjskom zidu pridonijet će i boljoj vidljivosti i prezentaciji novoobnovljenog prostora čuvaonice. Jedan od ciljeva svakako je i poticanje mladih umjetnika na stvaralaštvo i angažman u prezentaciji kulture, kao i mogućnosti koje ovakve likovne akcije donose u ponovnom promišljanju baštine kako je vide i doživljavaju mlade generacije.

**Mia Čujkević-Plečko** je po završetku studija arheologije i etnologije i kulturne antropologije 2016. godine odradila pripravništvo za kustosicu u Etnografskom muzeju. Od 2019. do 2023. godine radila je na radnom mjestu kustosice dokumentaristice u Muzejsko-memorijalnom centru Dražen Petrović, a od kolovoza 2023. godine zaposlena je na radnom mjestu kustosice u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Sudjelovala je na više stručnih i znanstvenih skupova te je autorica dvaju stručnih i jednog preglednog rada. Autorica je i koautorica pet manjih povremenih izložbi.

---

**Katarina Dimšić**

Muzej Slavonije, Osijek  
katarina.dimsic@mso.hr

## Izvan muzeja: stvaranje budućnosti na terenu

Pripremajući izložbu o osječkom melografu Juliju Njikošu te nastavljajući njegovim "terenskim putevima", u Etnografskom odjelu Muzeja Slavonije u Osijeku pokrenut je interni projekt kojim se nastoje prikupiti biografije o Njikoševim kazivačima, koristeći isključivo lokalnu zajednicu kao izvor podataka. Cilj je dobiti informacije od sumještana te saznati što je samoj zajednici iz tih biografija važno (posebice u kontekstu etnografskih Njikoševih istraživanja) i koliko je sjećanje na te (za lokalnu zajednicu potencijalno značajne) pojedince uopće živo, jesu li i po čemu specifični i kako ih u konačnici sama zajednica danas doživljava. Odaziv na ovaj istraživački projekt u odabranim mjestima koja, prema Njikoševim terenskim popisima, pokrivaju sve dijelove Slavonije, ukazuje na to koliki je interes za tradicijskom lokalnom poviješću. Zanimljiva stavka u istraživanju ovog fenomena pamćenja je i omjer mlađih i starijih suradnika projekta. Napori ovakvih projekata usmjereni su prema budućnosti, s ciljem ostvarivanja međudjelovanja zajednice i njezina muzeja, ali i poticanja tema marginalnih lokalnih ličnosti, uključujući manjine, putujuće trgovce, doseljenike i druge pojedince koji su ostavili trag u zajednici, valorizirajući upravo njihov doprinos. Postizanje pozitivnog utjecaja na zajednicu i unutar nje smatra se ostvarenjem cilja etnologa i muzealaca na terenu.

**Katarina Dimšić** diplomirala je etnologiju i kulturnu antropologiju te muzeologiju u upravljanje baštinom. Suradivala je na brojnim projektima kulturnih institucija i udruga vezanih uz digitalizaciju rukopisne i baštinske građe, zapisivače i sakupljače te kulturno-umjetnički amaterizam. Organizirala je skupove, festivale, izložbe i druga događanja. Trenutno je zaposlena kao kustosica u Etnografskom odjelu Muzeja Slavonije u Osijeku.

---

**mr. sc. Kristina Tamara Franić Koulen**

Arsa Nova  
arsa.nova1@gmail.com

## Interakcija umjetne inteligencije i digitalnog marketinga na popularizaciji struke i znanstvenih projekata više nije budućnost, nego nužnost

Marketinški stratezi prognoziraju kako će tijekom 2024. godine fokus biti na umjetnoj inteligenciji (AI). Bez nje nije moguća popularizacija znanosti ni uspješno interpoliranje bilo koje nove ideje ili spoznaje u javni sektor. Međutim, ona je i dalje samo vrlo dobar alat jer ne može djelovati samostalno, bez pozadinske ljudske kontrole. Društvene mreže u kombinaciji s AI-jem daju izvrsne mogućnosti za popularizaciju svakog znanstvenog projekta, ali iza toga treba stajati razrađena marketinška strategija, dobro poznavanje potencijala SEO platformi i jasni 4I. Video formati postaju sve veći trend, smanjuje se broj korisnika na webu, a sve više raste broj korisnika na raznim pretraživačima (engl. *search engine*). Kako nove tehnologije utječu na humanističke znanosti i koju korist ona može dobiti iz novih tehnologija? Želite li da Vaš znanstveni rad vidi samo uski krug ljudi ili želite disperziju na široko tržište? Kako to postići? Kako koristiti AI za bržu evaluaciju Vaših ideja? Pitanja je mnogo, odgovor je samo jedan. Treba ići ukorak s novim tehnologijama i koristiti ih ciljano. Za to su nužna nova znanja i multidisciplinarni pristup rješavanju zadatka i popularizaciji rada. Humanističke znanosti, uključujući etnologiju i antropologiju putem umjetne inteligencije brže će i učinkovitije prolaziti sve procese rada od ideje do realizacije projekta. Jednostavnije će dobivati znanja i ideje iz drugih područja znanosti i pronaći načina kako njima obogatiti svoj projekt.

**Kristina Tamara Franić Koulen** magistrirala je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te magistrirala marketing na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radila je kao savjetnica za nove medije i likovnu kulturu u Ministarstvu kulture RH, a nakon toga kao generalna direktorica marketinga u Metro C&C. Godine 2000. osmislila je prvu digitalnu platformu u Hrvatskoj koja je okupljala i popularizirala likovne umjetnike Ars@Nova. Godine 2004. osnovala je vlastitu tvrtku koja se bavila proizvodnjom ručno rađene čokolade i pralina Bolero. Godine 2010. seli se u Pulu, gdje je radila kao asistentica na Fakultetu za Ekonomiju i turizam Mijo Mirković na Sveučilištu Juraj Dobrila u Puli. Bavi se pisanjem likovnih kritika, obrađuje teme iz kulture, kao samostalna kustosica organizira i otvara izložbe. Tijekom proteklih 15 godina organizirala je i otvorila više od 70 likovnih izložbi. Predsjednica je udruge za promicanje kulture Arsanova i članica AICA - međunarodne organizacije likovnih kritičara. Umjetnička je ravnateljica najdugovječnije likovne manifestacije u Hrvatskoj - Castrum Vallis. U sklopu EU projekta "Medulin Riviera Fishermen Tales" napravila je opsežno istraživanje maritimne kulture općine Medulin i južne Istre od prapovijesnih vremena do danas. Predsjednica je nadzornog odbora Čakavskog sabora u Puli.

---

### Dunja Ivičić

Centar za nematerijalnu kulturu Istre / Centro per la cultura immateriale dell'Istria  
dunja@emi.hr

### dr. sc. Noel Šuran

Centar za nematerijalnu kulturu Istre / Centro per la cultura immateriale dell'Istria  
noel@emi.hr

## Centar za nematerijalnu kulturu Istre: refleksije o dosadašnjoj praksi i izazovima budućnosti

Izlaganje će biti usredotočeno na nematerijalnu kulturu kojom se djelatnici Centra za nematerijalnu kulturu Istre bave i susreću u njezinu istraživanju, promatranju, definiranju i naposljetku poželjnom njegovanju. Jedna od svrha izlaganja je istaknuti pristup same struke nematerijalnoj kulturi kroz rad i djelovanje u Centru. Također, želimo ukazati na važnost nematerijalne kulture u oblikovanju određene zajednice, njezin utjecaj na lokalnu zajednicu i njezinu povijest. Smatramo kako Centar predstavlja bitno uporište u očuvanju identiteta, tradicije te vrijednosti, stoga se njegov rad temelji na dubokom razumijevanju konteksta, povijesti i društvenih dinamika koje oblikuju samu kulturu. Proučavajući nematerijalno, nailazimo na razne izazove u istraživanju, uključujući različite vidove vrednovanja, transformacijske prakse, promjene značenja, pitanje autentičnosti. Shodno tome postavljamo si pitanja koja su usmjerena ka razvijanju strategija i pristupa koji teže suradnji, inkluzivnosti, otvorenosti i podrazumijevaju detaljniju analizu problematike. Ovaj sažetak akcentuira teme koje će biti obuhvaćene tijekom izlaganja o djelovanju Centra za nematerijalnu kulturu Istre, ističući značaj, izazove i strategije u kontekstu očuvanja i njegovanja nematerijalne kulture te poticanja dijaloga o njezinoj ulozi.

**Noel Šuran** diplomirao je likovnu pedagogiju 2011. godine na Akademiji primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2021. godine s temom *Etnološko istraživanje glazbenoga dvoglasja i istarskoga identiteta*. Bio je tajnik koordinacije Institucionalizacije zavičajne nastave Istarske županije. Od 2016. do 2023. godine radio je kao učitelj likovne kulture u više istarskih osnovnih škola. Od 2023. godine zaposlen je u Etnografskom muzeju Istre – Museo etnografico dell'Istria. Član je Hrvatskog etnološkog društva, Hrvatskog društva skladatelja i Hrvatskog društva likovnih umjetnika Istre. Dugi niz godina bavi se istarskim tradicijskim glazbama. Sudjelovao je na mnogim manifestacijama, susretima, stručnim i znanstvenim skupovima, simpozijima, izložbama, smotrama, memorijalima.

**Dunja Ivičić** diplomirala je antropologiju i etnologiju i kulturnu antropologiju 2019. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Prvi doticaj s poslom kustosa imala je 2021. godine u Galeriji Konobon, u Traktor storyju koji je u sklopu Jame Baredine, gdje je pripremila izložbu o tradiciji maškara u Novoj vasi i okolnim mjestima pod nazivom "Neka gori Pust". Od 2023. godine zaposlena je kao kustosica pripravnica u Etnografskom muzeju Istre u Pazinu.

---

### dr. sc. Ivana Katarinčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ivana@ief.hr

## Jednom, kada dođe sutra

Izlaganje će se metodološki oslanjati na etnografski i autoetnografski, dugogodišnji i kontinuirani uvid u oscilacije i previranja različitih osjećaja tijekom osmišljenog ulaganja mladih i potencijalnih umjetnica (polaznica Škole za klasični balet u Zagrebu) u njihovu (zamišljenu) budućnost. Sustav školovanja u baletu iznimno je rigorozan i selektivan prema potencijalnim plesačima. Selekcije se provode i prije ulaska u sustav školovanja, na audiciji za upis u Školu za klasični balet, a potom i kasnije, posebno u razdoblju adolescencije, kada se tijela mladih djevojaka razvijaju i jasnije oblikuju, a sustav ih, s ciljem stvaranja budućih plesno osposobljenih tijela, prepoznaje odgovarajućima za daljnji rad ili ih odbacuje. Osnovnom motivacijom za školovanje u baletu pokazala se vizualizacija i projekcija (zamišljene) budućnosti. Vizija budućnosti pritom je temeljena poglavito na slikama prošlosti, a ne sadašnjosti, iako ona koegzistira u sadašnjosti i prošlosti, na njima se temelji i iz njih proizlazi. U vrijeme školovanja potencijalni se plesači nalaze u svojevrsnoj temporalnoj pripremi za ono što tek predstoji. Smjerenje u budućnost i njezino planiranje, projekcije budućnosti u sadašnjosti, obavijeni su u njihovu radu izrazitim optimizmom i vjerom da će jednom u budućnosti biti bolje nego što je sada. Analizirat ću na koji je način svjesnim izborom i odabirom mladih potencijalnih umjetnica sadašnjost, „u zalogu za budućnost“, u mogućnosti „podnositi“ brojne i različite nelagode, patnje i boli.

**Ivana Katarinčić** viša je znanstvena suradnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Redovito sudjeluje na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima te objavljuje znanstvene i stručne radove u domaćim i stranim publikacijama. Članica je Hrvatskog etnološkog društva, Međunarodnog savjeta za tradicijsku glazbu (ICTM) te Hrvatskog nacionalnog odbora ICTM-a. Autorica je monografije *Estetika i etika baleta: ambivalentna opstojnost* (2022) i suurednica knjige *COVID-19 u humanističkoj perspektivi* (2022) te od 2019. godine suurednica *Narodne umjetnosti: hrvatskog časopisa za etnologiju i folkloristiku*.



---

## Matija Krizmanić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar / Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
Matija.Krizmanic@pilar.hr / mkrizman@ffzg.hr

### “Sada je samo pitanje nekog ideala”: aktivizam i rodne budućnosti u Zagrebu

Aktivizam i društveni pokreti često su istraživačke teme u kojima se transformacija trenutne svakodnevice i stvaranje (bolje) budućnosti uzimaju kao idealni ciljevi aktivističkog djelovanja. Pritom, etnografska istraživanja aktivizma LGBTQ+ osoba u antropologiji svoj fokus primarno stavljaju na izazove, etiku i načine djelovanja aktivista unutar određenog sociokulturnog konteksta te specifičnih političkih i vremenoprostornih konstelacija. U takvim promišljanjima i istraživanjima LGBTQ+ aktivizma kategorija vremena i kritičko propitivanje (idealne) budućnosti marginalizirani su ili se razumijevaju kao sekundarne analitičke kategorije spram prostornosti i političnosti aktivističkog djelovanja te aktivističke agencnosti. Ovim izlaganjem, na temelju preliminarnih rezultata angažiranog etnografskog istraživanja u okviru doktorske teme, koje je još uvijek u tijeku, predstaviti će se presijecanje aktivističkog djelovanja, osobnog iskustva i budućnosti na temelju intervjua i terenskih bilješki. Razumijevajući budućnosti kroz djelovanje i doživljavanje koje nastaje u sadašnjosti i koje je građeno na prošlim iskustvima i prošlosti imaginacijama, planovima te anticipacijama, budućnosti se rastvaraju kao višestruke mogućnosti koje usmjeravaju svakodnevnicu. Pritom, svakodnevica sastavljena od mnogostrukih odnosa i iskustava u gradu Zagrebu strukturira LGBTQ+ društvenosti u kontekstu aktivizma i postojećih mreža te sklopova društvenosti. Otvarajući tako šire pitanje rodni budućnosti u urbanom prostoru Zagreba, ovo izlaganje tematizira stvaranje LGBTQ+ društvenosti u trenutnom vremenoprostoru Zagreba, ali i njihove vizije za budućnosti kroz individualna iskustva i perspektive aktera u nevladinim organizacijama te LGBTQ+ osoba izvan njih. Cilj je izlaganja predstaviti konstelacije (idealnih) budućnosti te kritički sagledati trenutnu svakodnevnicu iz pozicije anticipatornih zajednica rodno-spolnih manjina.

**Matija Krizmanić** asistent je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Završio je pred-diplomski studij lingvistike i antropologije, a diplomirao antropologiju te etnologiju u kulturnu antropologiju 2021. godine. Trenutno pohađa poslijediplomski doktorski studij etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tema njegova dokorskog istraživanja je “Stvaranje budućnosti LGBTQ+ osoba u Zagrebu”, a njegovi istraživački interesi su antropologija roda i spolnosti, antropologija budućnosti, društvena isključenost, aktivizam i građanstvo te metodologija u etnologiji i kulturnoj antropologiji.

---

## Janja Kovač

Muzej Međimurja Čakovec, Etnografski odjel  
janja.kovac@mmc.hr

### doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Filozofski Fakultet Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku, Odsjek za povijest  
avlastic@ffos.hr

### Tko gleda, a tko čita? Modeli prezentacije rezultata istraživačkog rada

Cilj svakog istraživačkog rada, stručnog ili znanstvenog, je prezentirati rezultate tog procesa publici. Kreiranje publike u posljednjih je desetak godina postalo svojevrsni trend u baštinskom sektoru kojemu se posvećuje sve više pažnje te upućuje institucije na razvijanje strategija s ciljem jačanja tog segmenta njihova djelovanja. Dobro kreirana publika smatra se zajamčenom budućnošću jedne institucije. Potaknuti takvom trenutnom situacijom, u radu ćemo se osvrnuti na modele prezentacije rezultata istraživačkog rada publici iz perspektive znanstvenika zaposlenog na obrazovno-znanstvenoj instituciji (fakultetu) te kustosice zaposlene u javnom muzeju. Obje pozicije zahtijevaju neprestano obraćanje publici; u slučaju fakulteta točno ciljanoj (studentima i kolegama), a u slučaju muzeja publici shvaćenoj u najširem mogućem spektru. Dvije glavne točke polazišta bit će pisani (znanstveni radovi i knjige, priručnici) i predstavljajući model (fizičke ili digitalne povremene izložbe i stalni postavi) izloženi preko odabranih primjera iz prakse. Na temelju njih ćemo analizirati kako ciljana ili široka publika reagira na predstavljeno, što se događa s metodologijom rada, kako se dotičemo pitanja etike u istraživanju i prezentiranju rezultata te može li se (i treba li se) mjeriti uspješnost prezentacije.

**Janja Kovač** viša je kustosica i voditeljica Etnografskog odjela Muzeja Međimurja Čakovec. Diplomirala je etnologiju i kulturnu antropologiju te južnoslavenske jezike i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Bavi se istraživanjem i predstavljanjem nematerijalne baštine te slavenske usmeno-predajne baštine. Samostalno ili u suautorstvu osmislila je više izložbi na temu baštine Međimurja (“Ljudstvo moje međimursko, imaš blaga i bogatstva – nematerijalna baština Međimurja”, “Tibeti u Međimurju i Podravini”, “Lončarska obitelj Lesjak”) te je autorica stalnog postava Minijature u Muzeju nematerijalne baštine Riznica Međimurja. Za postav Minijature dobila je Godišnju nagradu Hrvatskog muzejskog društva i Hrvatskog etnološkog društva za najbolji postav, a za knjigu *Nematerijalna baština Međimurja* Godišnju nagradu Hrvatskog muzejskog društva u kategoriji istraživačkog rada.

**Andelko Vlašić** docent je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku. Diplomirao je povijest na Fakultetu hrvatskih studija i turkologiju te francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 2010. godine na Poslijediplomskom doktorskom studiju povijesti na Fakultetu hrvatskih studija u Zagrebu. Stručno se usavršavao kao postdoktorski gostujući istraživač na Sveučilištu Koç u Istanbulu (2014. – 2015.). Suautor je knjige *Tragovi osmanske kulture u Hrvatskoj* (2015) i knjige *Tragom Evlije Čelebija kroz Hercegovački sandžak* (2023). Redovito sudjeluje na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Suradivao je na dva znanstvena projekta Hrvatske zaklade za znanost i trenutačno je voditelj projekta HRZZ-a "Evlija Čelebi i istočna Hrvatska u 17. stoljeću".

---

#### **Jasmina Jurković Petras**

Gradski muzej Virovitica, Etnološki odjel  
jasmina.kustosgmt@gmail.com

### **Etnolog muzealac u zajednici: primjeri Gradskog muzeja Virovitica**

Izlaganjem će se predstaviti dio dosadašnjeg rada etnologa u Muzeju te pokušati odgovoriti na pitanje u kojoj su mjeri stručni rad i muzealizacija utjecali na lokalnu zajednicu i politike identiteta. Primjeri obuhvaćeni izlaganjem dotičat će se etnološkog istraživanja skupine *Mikeša*, starosjedioca Virovitice, i *Pemaca*, pripadnika češke manjine u Virovitici. Prvim primjerom predstaviti će se muzejsko sabiranje materijalne i nematerijalne baštine/predmeta, ciljano osmišljavanje cjelina u stalnom postavu i posljedična veza sukreiranja identiteta zajednice. Drugi će primjer istaknuti muzejsku potporu izgradnji interkulturalnog dijaloga u lokalnoj zajednici. Izlaganje je proizašlo iz autorefleksije o tome u kojoj mjeri zajednica koristi dosadašnja znanja etnologa muzealca i upita o tome kakva je naša zajednička budućnost.

**Jasmina Jurković Petras** kao etnologinja od 2005. godine radi u Gradskom muzeju Virovitica na mjestu kustosice Etnološkog odjela. Bavi se zavičajnim temama godišnjih i životnih običaja, interkulturalnim dijalogom i manjinama u virovitičkom kraju, identitetom i starosjediocima Virovitice, nematerijalnom baštinom i suvremenim utjecajima. Zbirke obogaćuje materijalnom i nematerijalnom građom, a posebno radi na sustavnoj muzejskoj edukaciji i pedagoškim sadržajima etnološke tematike usmjerenima na predškolsku i školsku djecu te ranjive skupine društva. Osim ugošćavanja zapaženijih muzejskih izložbi iz hrvatskih muzeja, autorica je desetak etnoloških izložbi s temama prehrane, običaja, glazbe, rekonstrukcije narodnih nošnji i lončarstva.

---

#### **Kristina Krakić**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, studentica  
kristinakratic2@gmail.com

### **Održive budućnosti: analiza održivosti zajednice na području Banije**

Istraživanje se fokusira na koncept održivosti zajednice u kontekstu izoliranih područja pod posebnom državnom skrbi, s posebnim naglaskom na Općinu Sunja. Rad na projektu "Izolirani ljudi i zajednice u Sloveniji i Hrvatskoj" (ISOLATION) sugerirao je važnost održivosti za zajednicu kao analitičkog pojma. Primijećeno je da na izoliranim mjestima na Baniji postoje kontejneri za razvrstavanje otpada, ali su zabilježeni i nepostojanje trgovine u blizini te izrazito loša infrastruktura. Pri provođenju istraživanja koriste se neformalni polustrukturirani intervjui s lokalnim stanovništvom na Baniji, OPG-om i nadležnim osobama iz Općine Sunja; promatranje sa sudjelovanjem te se analizira Strateški razvojni program Općine Sunja. Cilj istraživanja jest istražiti i identificirati održivost na Baniji, odrediti stavove i vrijednosti ciljne skupine, istražiti potencijalne poteškoće s kojima se susreću, istražiti kako lokalna vlast percipira održivost tog područja te kojim se strategijama koristi kako bi pridonijela budućnosti i razvoju Banije, posebice Sunje.

**Kristina Krakić**, po struci hotelijersko-turistički tehničar, trenutno pohađa preddiplomski studij antropologije i anglistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom dosadašnjeg studija sudjelovala je u više istraživanja, na projektu Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu "Izolirani ljudi i zajednice u Sloveniji i Hrvatskoj" (ISOLATION), a trenutno sudjeluje na projektu Instituta za antropologiju "Antropološka studija kreativnih rješenja za održivu budućnost". Izlagala je na Godišnjem skupu Hrvatskog etnološkog društva u Sinju te na simpoziju EASA-e "Why the World Needs Anthropologists" 2023. godine. Članica je Kluba studenata antropologije Prometheus te glavna urednica petog i šestog broja *Antropološkog almanaha*.

---

**dr. sc. Tihana Kovačićek Nataša Bokan**

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
tkovacicek@agr.hr

**izv. prof. dr. sc. Nataša Bokan**

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
nbokan@agr.hr

## **Osnajivanje žena za održivost ruralnih područja: primjer projekta "GRASS Ceiling"**

U izlaganju se daje prikaz istraživačkog projekta "GRASS Ceiling" (Obzor Europa) i metodologije koja se u njemu primjenjuje. U središtu projekta su žene inovatorice iz ruralnih područja devet zemalja EU. Projekt "GRASS Ceiling" akcijskog je karaktera, gdje se uspostavom devet živih laboratorija u svakoj zemlji partnerici na projektu, kroz tri godine radi sa ženama inovatoricama iz ruralnog područja u svrhu njihova osnaživanja, educiranja i umrežavanja te kako bi se povećao broj socioekoloških inovacija. Uz osnaživanje ruralnih žena kroz zajednički proces međusobnog učenja između inovatorica i istraživača/ica, projektom se želi djelovati i na donositelje odluka i druge dionike u ruralnim zajednicama koji također aktivno sudjeluju u živim laboratorijima. Prvi korak u tome detaljna je analiza položaja žena u ruralnom području, dostupnost statističkih podataka, analiza megatrendova, analiza literature o procesima, pokretačima, barijerama s kojima se žene susreću prilikom inoviranja, ali i rodnom normama koje ih u tome sputavaju. Nakon usporedbe nacionalnih politika i politika EU, a koje su usmjerene na poljoprivredu i ruralni prostor, utvrdit će se njihovo prepoznavanje rodne neravnopravnosti, ali i načini borbe protiv nje. U konačnici, na temelju aktivnog rada s ruralnim inovatoricama i drugim dionicima, kreirat će se preporuke donositeljima odluka, kao i alati kojima se položaj žena u održivom razvoju poljoprivrede i ruralnih područja može učiniti ravnopravnijim. Projekt će trajati tri godine i pridonijeti rodnoj ravnopravnosti kao globalnom cilju za održivi razvoj Ujedinjenih naroda, Strategije za rodnu ravnopravnost Europske unije, ciljevima Europskog zelenog plana, Strategiji od polja do stola, Dugoročnoj viziji za ruralna područja i Europskom stupu za socijalna prava.

**Tihana Kovačićek** prijediplomski studij agrarne ekonomike na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završava 2008. godine, a diplomski studij Agrobiznis i ruralni razvitak 2010. godine. Od 2011. godine radi na Agronomskom fakultetu u Zavodu za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj. Doktorira na Agronomskom fakultetu 2018. godine obranom rada *Izrada i testiranje modela evaluacije procesa kreiranja agrarne politike u segmentu postavljanja ciljeva i odabira mjera*. Sudjelovala je kao suradnica na nekoliko domaćih i

međunarodnih znanstvenih projekata. U fokusu njezina znanstvenog interesa su agrarna i ruralna politika, ekonomika poljoprivrede te žene u ruralnim područjima.

**Nataša Bokan** diplomirala je na jednopredmetnom studiju sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2004. te doktorirala u polju sociologije na istom fakultetu 2012. godine radom naslova *Konceptualni pristupi ekološkim mikrosocijalnim zajednicama: studija slučaja u Hrvatskoj*. Od 2004. godine zaposlena je na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a od 2014. godine je u znanstveno-nastavnom zvanju. Sudjelovala je u više istraživačkih i stručnih projekata na Agronomskom fakultetu i izvan njega surađujući ponajviše s kolegama i kolegicama na temama iz područja socijalne ekologije i ruralne sociologije. Pretežno se bavi temama ruralnog razvoja, održivosti, solidarne ekonomije i, u posljednje vrijeme, rodne ravnopravnosti i žena u ruralnom području.

---

**doc. dr. sc. Boris Koroman**

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Odsjek za kroatistiku i Centar za kulturnološka i povijesna istraživanja socijalizma  
bkoroman@unipu.hr; boris.koroman@unipu.hr

## **Kraljevska bitka: djeca, mladi, predodžbe budućnosti i distopijski žanrovi**

U izlaganju se polazi od ideje o povezanosti između doživljaja vremena u nekom povijesnom trenutku i narativa koji se u tom razdoblju proizvode. Studija Marca Curriea o vremenu i naraciji, *About Time* (2006), bavi se organizacijom vremena u naracijama i vremenom kao složenim konceptom te predstavlja jedan od sadržajnijih uvoda za analize vremena. Ideje Davida Harveyja i Frederica Jamesona koje se bave predodžbama, konceptima i doživljajima vremena u našoj suvremenosti, izložene kroz više njihovih studija i na koje se, između brojnih ostalih, nadovezuje Currie, predstavljaju neka od sustavnijih analitičkih uporišta ovog istraživanja. Ono je dio dugotrajnijeg istraživačkog interesa za temu vremena u narativnim strukturama. Izlaganje je izravno povezano i proizlazi iz rada sa studentima na kolegijima iz područja kulturalnih studija, kroz njihove istraživačke interese, te je rezultat autoetnografskih i etnografskih istraživanja recepcije podžanra *battle royale* u toj populaciji. Tema je izlaganja žanr distopije, koji s 21. stoljećem doživljava iznimnu popularnost u medijski raznolikim (pa i transmedijskim) narativnim artikulacijama, od književnosti preko filmova i serijaliziranih pripovijesti do videoigara. U nekim podžanrovskim ostvarenjima specifičan element ovih pripovijesti predstavljaju djeca i mlade osobe – kao motiv, kao protagonisti ili, s druge strane, kao recipijenti, odnosno (ciljana) publika. Takva je konstelacija ovih kulturnih proizvoda prihvaćena obostrano, i sa strane kulturne proizvodnje i s pozicije publike. Kao posebno zanimljiv i popularan među tim kulturnim

proizvodima izdvaja se distopijski podžanr battle royale, s nizom ostvarenja u različitim medijima. Podžanr vrlo uspješno spaja element doživljaja vremena kroz predodžbu izigrane budućnosti s elementom mladosti proizvodeći afektivnu strukturu koja je privlačna, prepoznatljiva i plodna za interpretacije. U ovome se slučaju istražuje artikulacija recepcije koja se zbiva i unutar internacionalizirane potrošačke kulture i u lokalnoj kulturi. To otvara različite analitičke "pukotine", ali i mogućnost da se afekti nastali u recepciji razumiju i koriste kao potencijal za plodan transgeneracijski dijalog.

**Boris Koroman** docent je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobriće u Puli, gdje predaje kolegije iz novije hrvatske književnosti i kulture. Dio znanstvene djelatnosti obavlja i u Centru za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma na istom sveučilištu. Diplomirao je kroatistiku i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirao. Bavi se istraživanjima moderne i suvremene hrvatske književnosti, artikulacijama književnog polja u razdoblju socijalizma i u vremenu tzv. tranzicije, suvremenim hrvatskim romanom te različitim temama odnosa vremena, prostora, pripovijedanja i suvremene kulture. Autor je knjige *Suvremena hrvatska proza i tranzicija* (2018).

---

#### **Ela Lipanović**

Nezavisna istraživačica  
elalipanovic@gmail.com

### **Imaginacije radne budućnosti studenata etnologije i antropologije**

Cilj izlaganja je izložiti imaginarne budućnosti studenata diplomskog studija antropologije i etnologije Sveučilišta u Zadru. Na temelju uvida u to kako oni zamišljaju svoju budućnost, zadobiva se uvid i u spoznavanje osobnih ili od okoline nametnutih, realnih ili nerealnih, ograničenja. Spekulacije studenata ponajviše su obilježene njihovim studentskim statusom, stoga se prezentirane imaginacije budućnosti prvenstveno tiču promišljanja zaposlenja, dostupnosti i rada unutar discipline u tom graničnom životnom razdoblju. Njihova usmjerenost na promišljanje o prelasku iz statusa studiranja u status obavljanja nekog posla osobito je izražena upravo zbog pozicije graničnosti bivanja studentom diplomskog studija te, za razliku od potencijalnog poslijediplomskog perioda nezaposlenosti koji podrazumijeva oblik izoliranosti od studentskog okruženja, uključuje množveno dijeljen osjećaj neizvjesnosti. Imaginacije studenata, iako nastale na temelju njihovih vlastitih promišljanja, u sebi neupitno uključuju i imaginacije njihove okoline.

**Ela Lipanović** diplomirala je na Sveučilištu u Zadru dvopredmetni studij etnologije i antropologije te filozofije 2024. godine. Njezini primarni interesi spadaju u područja antropologije budućnosti, antropologije zvuka, filozofije kulture i filozofije umjetnosti.

---

#### **dr. sc. Tanja Kocković Zaborski**

Etnografski muzej, Zagreb  
tkzaborski@emz.hr

### **Zadovoljan radnik – produktivan radnik: kulturnoantropološko istraživanje zadovoljstva radnim uvjetima u tvornici "Rade Končar" 1970. - 1992.**

U vrijeme kada velik broj radnika napušta Hrvatsku zbog boljih radnih uvjeta smatram bitnim baviti se temom dobrobiti zaposlenika, pojmom dostojanstvenog posla (Arzenšek et al. 2021: 658) te pozitivnom percepcijom iskustava na radnom mjestu koja omogućava bolje i brže ostvarivanje ciljeva određene radne organizacije (Čuljat 2020: 98). U izlaganju želim predstaviti prve rezultate terenskog istraživanja koje će uvelike biti usidreno u vlastitoj obitelji, pri čemu se namjeravam koristiti i vlastitim sjećanjima kao kćeri i unuke bivših zaposlenika "Končara". Osim spomenutog autoetnografskog pristupa, u istraživanju će se također konzultirati literatura s područja sociologije, psihologije rada i povijesti u svrhu obuhvaćanja šireg konteksta vremena koje se istražuje. Cilj ove studije slučaja je doprinos etnološkom istraživanju rada s posebnim fokusom na iskustvo i zadovoljstvo radnika, prakse zajedništva te ideju "zajedničkog" svojstvenu vremenu radničkog samoupravljanja.

**Tanja Kocković Zaborski** viša je kustosica u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Doktorirala je etnologiju i kulturnu antropologiju te je dobitnica više nagrada Hrvatskog etnološkog i Hrvatskog muzejskog društva za najbolju izložbu 2016., 2017., 2018. i 2023. godine. Autorica je i koautorica nekoliko etnografskih izložbi na temu tradicijske prehrane te je objavila više radova u znanstvenim i znanstveno-popularnim časopisima.

---

#### **dr. sc. Morana Jarec**

Institut za antropologiju, Zagreb  
morana.jarec@inantro.hr

### **Budućnost malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Sloveniji: izazovi i mogućnosti u kontekstu globalnih nesigurnosti**

Istraživanje se bavi izazovima s kojima se suočavaju mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva u Sloveniji u širem kontekstu globalnih nesigurnosti, sigurnosti hrane i prehranebene suverenosti. Zbog raznih zdravstvenih, ekonomskih i društvenih kriza te vremenskih

neprilika, mali proizvođači hrane bore se s povećanim rizicima, nesigurnošću i neizvjesnom budućnošću. Nastala panika i strah od nestašice hrane doveli su do povećane potražnje za lokalnom i ekološki proizvedenom hranom, što predstavlja i izazov i mogućnosti za male poljoprivrednike. Istraživanje je provedeno u sklopu suradničkog projekta "Utjecaj globalnih nesigurnosti na jačanje pokreta za prehrambenu suverenost u Hrvatskoj i Sloveniji" (SLOHRanA) (financiranog od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Slovenske istraživačke agencije), i analizira višestruke utjecaje kriza ili nesigurnosti na OPG-ove u Sloveniji. Koristeći klasičan etnografski pristup, fokus je na prilagodbi poslovanja OPG-ova, nošenju s promjenama, promijenjenim praksama, stavovima, očekivanjima, otpornosti društva i održivosti. Iako krize predstavljaju prijetnju, za neke su i mogućnost razvijanja novih načina djelovanja, stvaranja, poslovanja i razmišljanja. Važan dio istraživanja stoga čine i implikacije izazova koje krize i nesigurnosti nose za budućnost OPG-ova, odnosno kako sami poljoprivrednici vide budućnost svog poslovanja, posebno u kontekstu sve veće potražnje za lokalnom hranom. Istraživanje daje uvid u (transformaciju) realnost(i) te zamišljanje budućnosti malih poljoprivrednika u Sloveniji u kontekstu raznih globalnih nesigurnosti.

**Morana Jarec** zaposlena je u Institutu za antropologiju u Zagrebu od 2011. godine kao (viša) stručna suradnica, a od 2023. godine kao znanstvena suradnica. Doktorirala je 2021. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na temu utjecaja velikih infrastrukturnih projekata na društveno-kulturno oblikovanje prostora. Njezin trenutni znanstveni interes uključuje istraživanje "uradi sam" praksi povezanih s konceptima poput alternativnih ekonomija, environmentalizma, održivosti i tehnoloških inovacija. Uz znanstvenoistraživački rad u području kulturne antropologije, zbog dugogodišnjeg iskustva u administraciji znanstvenih projekata, u Institutu i dalje obavlja dio poslova vezanih uz znanstveni menadžment.

**dr. sc. Ana Perinić Lewis**

Institut za istraživanje migracija, Zagreb  
ana.perinic.lewis@imin.hr

**dr. sc. Lana Peternel**

Institut za društvena istraživanja, Zagreb  
lanapeternel@idi.hr

## Budućnost na čekanju: percepcije budućnosti u izoliranim zajednicama i udaljenim područjima

Sveprisutni narativi o trajnim krizama u današnjem svijetu koji se bave utjecajima klimatskih promjena, nedavnom pandemijom, političkim nemirima, ratovima, prisilnim migracijama izazivaju različita temporalna poimanja budućnosti, unoseći nesigurnost u ideju budućeg vremena kao stanja namjere i iščekivanja. "Budućnost se doživljava kao prijetnja, a ne kao obećanje" (Hartog 2015). Stoga koncept budućnosti promatramo kao odraz različitih kriza pod utjecajem globalnog liberalnog kapitalizma i državne moći, odnosno kao iskustveni ishod sukoba nametnutih utjecaja i okolnosti. U izlaganju donosimo analizu doživljaja vremena kroz opise transformacije kolektivnog i individualnog identiteta opisujući materijalne, osjetilne i društvene aspekte izolacije. Na primjerima različitih oblika i iskustava izolacije prikazat ćemo s njima povezane temporalne konfiguracije/oblike temporalnosti: odgođenu budućnost povezanu s privremenim ili vremenski neodređenim čekanjem i neizvjesnošću, nostalgичnu budućnost, prolongiranu sadašnjost i prošlost u sadašnjosti. Očekivanu budućnost koja je istodobno blizu i nemoguće daleko analizirale smo kroz iskustva stanovnika banijskih naselja koji su nakon potresa u kontejnerima živjeli uz ruševine kao nostalgичne uspomene na dom i obećane projekte budućih novih kuća. Na primjerima otočana i stanovnika planinskih područja koji desetljećima žive uz neizgrađene, nedovršene ili devastirane infrastrukture kao obećanja budućnosti ili ostatke vizija budućnosti. Na nestalim naseljima bez stanovnika u kojima je potpuno nestajanje jedina izvjesna budućnost, gdje se kroz ruševine, arhivske izvore i sjećanja istražuje svakodnevica u prošlosti i intervjuira svjedoke praznine. Na migrantskom i iseljeničkom iskustvu traženja i čekanja bolje budućnosti. Na manjinskim društvenim i religijskim skupinama te marginaliziranim pojedincima koji potvrđuju nejednakosti u nadanju, željenju i zamišljanju budućnosti.

**Ana Perinić Lewis** viša je znanstvena suradnica u Institutu za istraživanje migracija u Zagrebu. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom sveučilištu doktorirala je s otočnom temom iz područja etnologije i kulturne antropologije. Njezini znanstvenoistraživački interesi obuhvaćaju otočne prostore i zajednice, njihove identifikacije, migracije i stereotipizacije. Provodi kulturnoantropološka istraživanja o identifikacijskim procesima na otoku Hvaru. Objavila

je knjigu *Otoci otoka Hvara: pluralizam lokalnih otočnih identifikacija* (2017). Suradnica je na projektima Hrvatske zaklade za znanost i Ministarstva znanosti i obrazovanja koji se bave izoliranim ljudima i zajednicama te otočnim etnografijama.

**Lana Peternel** viša je znanstvena suradnica u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. Trenutačno vodi bilateralni slovensko-hrvatski projekt "Izolirani ljudi i zajednice u Sloveniji i Hrvatskoj" (ISOLATION) (HRZZ IPS-2022-02-3741). Također predaje kolegij Digitalna antropologija na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu. Od 2023. godine glavna je urednica časopisa Sociologija i prostor. Autorica je knjige *Nestala naselja u Republici Hrvatskoj: povijesno-demografsko-antropološke perspektive* (Dugački, Peternel i Škiljan 2021). Njezini istraživački interesi vezani su uz marginalizirane zajednice, izolaciju, etničke i religijske identitete i održivost.

---

#### izv. prof. dr. sc. Sanja Potkonjak

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju  
spotkonjak@ffzg.hr

### Administriranje budućnosti: infrastrukturni projekti kao razvojem-uvjetovano-nasilje

U izlaganju će se tematizirati infrastrukturni projekti kao razvojno i infrastrukturno nasilje te generatori društvenih kriza. Izlaganje se temelji na analizi diskursa (o nužnosti) infrastrukturne izgradnje koju koriste tijela državne uprave, tijela i jedinice lokalne i područne samouprave te investitori u medijskim istupima i u susretima sa zajednicom. Rad pokušava odgovoriti na pitanja: Mogu li se infrastrukturni, odnosno strateški energetski projekti i kada tumačiti kao razvojem uvjetovano nasilje?, Kako su nacionalni sociotehnološki imaginariji povezani s krizama?, Koja je veza između administriranja budućnosti, razvoja i održivosti zajednica? Izlaganje donosi rezultate istraživačkog projekta koji se u širem smislu bavi učincima infrastrukturnih zahvata na postindustrijske zajednice te promišlja infrastrukturu kao nasilnu modernizaciju u doba postindustrijskog kapitalizma.

**Sanja Potkonjak** izvanredna je profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Su/autorica je triju knjiga *Teren za etnologe početnike* (2014), *Misliti etnografski: kvalitativni pristupi i metode u etnologiji i kulturnoj antropologiji* (s dr. sc. Nevenom Škrbić Alempijević i dr. sc. Tihanom Rubić, 2016) te *Gdje živi tvornica: etnografija postindustrijskoga grada* (s dr. sc. Teom Škokić, 2022), za koju je dobila Godišnju nagradu Hrvatskog etnološkog društva. Predaje kvalitativnu metodologiju, istraživačku etiku i eksperimentalno pisanje, a etnografski je zaokupljaju koncept transformacija i postindustrijski kapitalizam.

---

#### dr. sc. Ivan Rončević

Institut za slavistiku Sveučilišta u Beču  
ivan.roncevic@univie.ac.at

### Bećarac (naš) svagdašnji u zajedničkoj budućnosti

Na temelju stečenih rezultata istraživanja autora ovoga rada, odnosno njegova doktorata *Folklori deseterački dvostih u Slavoniji* (u kontekstualnom i funkcionalnom pogledu) 2024. godine na Sveučilištu u Beču, kao i analizom ranijih zapisa verbalnoga folkloru i recentnih aktualnih suvremenih zapisa, osobito u vrsti *poskoč(n)ice*, *svatovca* i *bećarca*, nedvojbeno se daje potvrditi postojanje kontinuiteta i međusobnih dodira ovoga tipa verbalnoga folkloru s drugim interkulturnim tradicijama. Uz proučenu građu hrvatskoga skladatelja i orguljaša Franje Šrama (1940), slovenskoga jezikoslovca i književnoga povjesničara Ivana Macuna (1852), austrijskoga etnologa i slavista Friedricha Kraussa (1885), poljskoga jezikoslovca i povjesničara Władysława Nehringa (1904), njemačkoga jezikoslovca Karla Eulinga i dr., oslonac istraživanju pruža pretpostavku konkordancije dvaju termina – (južno)slavenske *poskoč(n)ice* i široko rasprostranjenoga leksema *Schnadahüpferl* na njemačkom govornom području, što je vjerodostojno zabilježio hrvatski povjesničar, melograf, folklorist, etnomuzikolog i skladatelj Franjo Ksaver Kuhač 1880. godine u svom kapitalnom djelu *Južno-slovenske narodne popievke*. Uz prethodno navedene nazive u izlaganju se donosi širok proučavani opus termina u interkulturnom prikazu kojima se terminologiziraju male jezičnoumjetničke strukture verbalnoga folkloru, a koje su nesumnjivo međusobno povezane. U glavnim crtama naznačene su i predstavljene najvažnije poveznice (s obzirom na intermedijalnu izvedbu, jezičnoumjetničku strukturiranost i društveni kontekst realizacije) s ciljem, prijedlogom sveobuhvatne komparativne obrade (razgraničavanje područja i sažimanje povezanih tipova verbalnoga folkloru), očuvanja i održavanja nematerijalne kulturne baštine te poticajem multidisciplinarnim, interkulturnim istraživanjima i studijama u zajedničkoj budućnosti.

**Ivan Rončević** slavist je i folklorist te lektor za bosanski/hrvatski/srpski jezik u Institutu za slavistiku Sveučilišta u Beču, gdje je doktorirao na poslijediplomskom doktorskom studiju slavistike. Njegov je znanstveni interes usmjeren k proučavanju i istraživanju malih oblika verbalnoga folkloru na (južno)slavenskom kulturnom prostoru te njihovim dodirima s interkulturnim folklorim tradicijama. Posebna pozornost usmjerena je povijesti hrvatske usmene književnosti i tradicijskoj kulturi, teoriji književnosti s težištem na versifikaciji i metodologiji proučavanja.

---

**Sani Sardelić**

Gradski muzej Korčula  
Sani.curator.27@gmail.com

## Vrijeme mijenja naš prostor: nekoliko primjera s Korčule

Zamišljanje budućnosti u eksponiranim turističkim područjima vrlo je kolebljivo. Turizam se nameće te najčešće i prihvaća kao jedini supstrat napretka. U prostorima koji se percipiraju kao poželjne turističke destinacije vrijeme mijenja naš prostor i nas u njemu brže no ikada. Turizmu smo spremni podrediti životne ritmove svakodnevne i dugoročno mijenjati prioritete. Jer, opstati ili propasti, ključna je dilema. A to opstajanje ili propadanje uključuje sve materijalne i nematerijalne sastavnice, prirodne i kulturne pojavnosti te ljude sa svojim mentalitetima i kulturnim obrascima. Praćenje kontinuiteta promjena u prostoru koji je prepoznat kao turistički vrlo iskoristiv, a riječ je o gradu Korčuli i njegovu neposrednom okružju, ukazuje na ubrzanu dinamiku prilagodbe najvažnijoj gospodarskoj grani. U ovom izlaganju predstaviti će se istraživanje utjecaja turistifikacije na prostor te na nekoliko međusobno povezanih pojavnosti. Naime, uočeno je više promjena unutar životnog stila otočana. Na promjene svakako nije utjecao samo turizam, no čini se kako je on svojevrsni akcelerator. Promjena prehrambenih praksi jedna je od uočljivijih, posebno ubrzano napuštanje tradicijske mediteranske prehrane. Glasovi i opažanja s terena ukazuju na slojevitost ove pojave, od napuštanja autarkične poljoprivrede do prihvaćanja konzumerizma kao kratkoročno jednostavnijeg i jeftinijeg izbora. Uz to, fenomen "domaće hrane" preokrenuo se u "fine dining" cjenovno nedostupan lokalnim stanovnicima. Turiste, nadalje, treba i zabaviti; za to su nam vrlo korisni i podatni razni performativni oblici "narodne umjetnosti", na otoku Korčuli to bi prvenstveno bili plesovi s mačevima – moreška i kumpanije. Terensko istraživanje ukazuje na to da je turizam "dvosjekli mač" za plesove s mačevima. S jedne strane, ojačao je interes zajednice za očuvanjem, a s druge su oba plesna fenomena dosegla visok stupanj komercijalizacije, koji nerijetko utječe i na profanizaciju izvedbe. Zamišljanje budućnosti svakako je izazovno. Otočani su dosad povijest to potvrđuje, znali upravljati svojim ograničenim resursima i zadovoljiti potrebe u sadašnjosti, čuvajući identitet. Što ćemo od tog nasljeđa ostaviti potomcima?

**Sani Sardelić** kustosica je Gradskog muzeja Korčula. Diplomirala je komparativnu književnost i filozofiju na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorandica je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Autorica je i kustosica više izložbi u Gradskom muzeju Korčula te na gostovanjima. Članica je udruge Siva zona. Urednica je časopisa *Godišnjak grada Korčule* te *Zbornika Dana Petra Šegedina*, suizdavača Grada Korčule i Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. Njezin interes usmjeren je na znanstveno i kustosko istraživanje nematerijalne baštine otoka Korčule, s naglaskom na širi mediteranski

areal i međusobne utjecaje. Višegodišnja istraživanja provodi u suradnji s prof. em. Elsie Ivancich Dunin (UCLA), znanstvenom savjetnicom i vanjskom suradnicom Instituta za etnologiju i folkloristiku.

---

**dr. sc. Tea Škokić**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
tea@ief.hr

**dr. sc. Ozren Biti**

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb  
ozren@ief.hr

## Politika bez sadržaja – društvo bez budućnosti? Kulturnoantropološki prilog raspravi o političkoj komunikaciji između Zorana Milanovića i Andreja Plenkovića

Najava predsjednika Hrvatske Zorana Milanovića kako će biti SDP-ov kandidat za premijera na parlamentarnim izborima u travnju 2024. godine dodatno je zaoštrila retoriku na političkoj sceni u Hrvatskoj. No, već odranije je osebjuna politička komunikacija između njega i premijera Hrvatske i predsjednika HDZ-a Andreja Plenkovića privlačila veliku pozornost kako šire tako i uže, stručne javnosti. U našem ćemo izlaganju prikupljenoj medijskoj građi, dakle prenesenim izjavama, intervjuima i priopćenjima njih dvojice, ali i mišljenjima političkih analitičara i komentatora, baš kao i analizama komunikologa i politologa prići iz pozicije kulturne antropologije. Namjera nam je uz pomoć koncepata personalizacije, celebritizacije i infantilizacije politike ukazati s jedne strane na temelje, a s druge na učinke političke komunikacije koja obiluje pošalicama na tuđi račun, objedama i uvredama. U tom smislu nalazimo da su građani, birači, svi konzumenti te i takve komunikacije dionici i žrtve šireg procesa infantilizacije društva. To bi konkretno značilo da u takvim okolnostima nije ugrožena samo zrela demokracija i njezino funkcioniranje nego da fenomen/problem treba razmotriti u okvirima (samo)skrivljene nezrelosti društva.

**Tea Škokić** znanstvena je savjetnica u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Autorica je triju knjiga (dviju u suautorstvu), suurednica četiriju zbornika. Njezin akademski interes uključuje feminističku i rodnu antropologiju, antropologiju rada te etnografiju migracija i izbjeglištva.

**Ozren Biti** viši je znanstveni suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Autor je triju knjiga, suurednik dvaju zbornika. Njegov akademski interes uključuje kulturne, medijske, sportske i *celebrity* studije, antropologiju rada i etnologiju svakodnevne.

# **Naše zajedničke budućnosti:** pogled iz perspektive etnologije i kulturne antropologije

**Godišnji skup Hrvatskoga  
etnološkog društva**  
Pazin, 22. – 24. svibnja 2024.

**NAKLADNIK:**

Hrvatsko etnološko društvo

**ZA NAKLADNIKA:**

dr. sc. Olga Orlić

**UREDILI:**

dr. sc. Olga Orlić

dr. sc. Ivona Orlić

dr. sc. Duga Mavrinac

mr. sc. Željka Petrović Osmak

izv. prof. dr. sc. Tihana Rubić

dr. sc. Klementina Batina

Marija Mesarić

prof. dr. sc. Andrea Matošević

**GRAFIČKO OBLIKOVANJE:**

Tina Erman Popović - Lastik studio

**PRIJEVOD NA TALIJANSKI JEZIK:**

dr. sc. Mirna Jernej Pulić

**LEKTURA/KOREKTURA:**

Vesna Belder

dr. sc. Kristian Lewis

**ORGANIZATOR SKUPA:**

Hrvatsko etnološko društvo

**SUORGANIZATORI:**

Etnografski muzej Istre /

Museo Etnografico dell'Istria

Upravni odjel za kulturu i zavičajnost  
Istarske županije / Assessorato alla cultura  
e territorialità della Regione Istriana

**LOKACIJA:**

Etnografski muzej Istre /

Museo Etnografico dell'Istria,  
Pazin





hrvatsko etnološko društvo  
 croatian ethnological society



etno  
 grafski  
 muzej  
 istre

Museo Etnografico dell'Istria

Centar za nematerijalnu kulturu Istre  
 Centro per la cultura immateriale dell'Istria  
 ETNOGRAFSKOG MUZEJA ISTRE  
 DEL MUSEO ETNOGRAFICO DELL'ISTRIA



Upravni odjel za  
 kulturu i zavičajnost  
 Assessorato cultura  
 e territorialità



SREDIŠNJA  
 ISTR  
 Izvorna Istra

Ekomuzej  
 VLAŠKI PUTI



Ministarstvo  
 znanosti i  
 obrazovanja